

NORGES BANK

1973 / 4

ARKIVEKSEMPLAR

Penger og Kreditt

NORGES BANKS
BIBLIOTEK

Norges Banks bibliotek

013754VPA

1900

1901

NORGES BANKS
BIBLIOTEK

INN H O L D

- 217 Forord
- 219 Valutakursendringer og de offisielle gull-
og valutabeholdninger
Konsulent Trond Munkerud Johansen
- 224 Kredittbudsjett – kredittmodell
Konsulentene Einar Forsbak og Jarle Berge
- 233 Betrakninger omkring skillemyntomsetningen
Kontorsjef Kåre Sagård
- 236 Idékonkurransen om nytt hovedsete for Norges Bank
Avdelingssjef Kjell Stixrud
- 242 Valutaoversikt
- 246 Kredittoversikt
- 249 Gjeldende kredittbestemmelser
- 255 Tabeller

Penger og Kreditt utgis hvert kvartal
av Norges Bank, Oslo

Redaktor: Einar Magnussen, Pengepolitisk avdeling
Redaksjonssekretær: Liv Kielland, Pengepolitisk avdeling
Redaksjonsutvalg: Martinus Halsen, Bank- og utlånsavdelingen,
Odd Hokedal, Pengepolitisk avdeling,
Erik Chr. Kolderup, Administrasjonsavdelingen,
Bjarne Hansen, Valutaavdelingen og
Oddvar Trones, Ekspedisjons- og regnskapsavdelingen

Redaksjonens adresse:
Norges Bank, Pengepolitisk avdeling,
Boks 336 Sentrum, Oslo 1

De synspunkter som fremkommer i denne
publikasjon, representerer artikkelforfatterens
egen oppfatning og kan ikke tas som uttrykk
for direksjonens standpunkt til de
forskjellige spørsmål

Ettertrykk med kildeangivelse er tillatt

Sats og trykk: Norges Banks Seddeltrykkeri
Design: Anisdahl/Christensen AS

I dette nummer

I foregående nummer fikk penge- og kredittpolitikken en grundig omtale. En artikkel beskrev kredittbudsjettets plass i styringsprosessen; en annen behandlet de virkemidler som står til rådighet; – og endelig gjenga vi et foredrag av direktør *Magnussen* der han trakk fram sterke og svake sider ved den politikk som har vært ført på dette området i Norge i de senere år.

I dette nummer fortsettes linjen. Konsulentene *Forsbak* og *Bergo* retter søkelyset fremover og kommenterer arbeidet som foregår i Norges Bank med å bygge opp en kredittmodell som skal være til hjelp ved utarbeidelsen av kredittbudsjettet. Det er meningen at en «første utgave» av modellen skal være ferdig så tidlig at den kan benyttes høsten 1974 når 1975-budsjettet blir lagt opp.

Endringer i valutakursene påvirker valuta-beholdningenes verdi og kjøpekraft. Vil dette få realøkonomiske konsekvenser? «Taper» eller «tjener» Norges Bank på endringene? Virkningene er forskjellige alt etter som det er norske myndigheter som endrer kronens kurs eller det er andre land som endrer sin valutas kurs. I dette nummer av *Penger og Kreditt* skriver konsulent *Trond Munkerud*

Johansen om disse forhold i en artikkel han har kalt «Valutakursendringer og de offisielle gull- og valutabeholdninger.»

Kontorsjef *Kåre Sagård* kommer med noen betraktninger omkring skillemyntomsetningen. Etter 1961 skjer utmyntingen for Norges Banks regning. Myntomsetning er ikke lenger bare et bankmessig spørsmål, men er etter hvert blitt mer industripreget, slik at produksjon, lagring, transport, distribusjon og resirkulasjon kommer inn som vesentlige elementer. I den senere tid er mere effektive metoder tatt i bruk på flere trinn.

Idékonkurransen om nytt hovedsete for Norges Bank er nylig avgjort. Det kom i alt inn 21 utkast, og juryen konstaterte at det forelå flere gode løsninger. Avdelingssjef *Kjell Stixrud*, som arbeidet som sekretær for juryen, rekapitulerer hovedsetets bygningshistorie og gir dermed meget av bakgrunnen for planene om nybygg.

Arkitektene MNAL *Kjell Lund* og *Nils Slaatto* vant idékonkurransen. I dette nummer blir vinnerutkastet spesielt omtalt, og av billedmaterialet skulle det være mulig å få et inntrykk av hvordan Norges Banks nye hovedsete vil ta seg ut – dersom vinnerutkastets forslag til løsning blir realisert.

Valutakursendringer og de offisielle gull- og valuta-beholdninger

*Konsulent Trond Munkerud Johansen**)

Innledning

Vare- og tjenestebytte over landegrensene forutsetter i stor utstrekning oppgjør i «fremmed» valuta. Det er følgelig en hovedoppgave for et lands valutapolitikk å sikre at det alltid finnes tilstrekkelig valuta til å dekke det behov som følger av de økonomiske transaksjoner med andre land. Valutaresevne virker således som en »støtpute» ved svingninger i internasjonale betalingsstrømmer, og romslige reserver sikrer myndighetene økonomisk-politisk handlefrihet. Således kunne Norge, da en fikk et internasjonalt konjunkturtilbakeslag i 1971–72, opprettholde en tilfredsstillende økonomisk vekst og full sysselsetting uten valutamessige problemer; dette til tross for utenriksøkonomiens store betydning for vår økonomiske utvikling.

Valutabeholdningenes verdi og kjøpekraft vil påvirkes av endringer i valutakursene. Dette er imidlertid nærmest en bivirkning, idet siktemålet ved en endring i kursforholdene primært er å påvirke de relative pris- og konkurranseforhold landene imellom, og dermed forandre strukturen i vare- og tjenestetransaksjonene med utlandet. Men har en endring i valutabeholdningenes verdi som følge av endringer i valutakursene noen real-

*) Trond Munkerud Johansen, cand. oecon. 1969, konsulent i Valutaavdelingen i Norges Bank.

økonomisk virkning? Som jeg skal komme tilbake til senere, vil virkningen være forskjellig, avhengig av om det er norske myndigheter som endrer kronens kurs eller andre lands myndigheter som endrer sin valutas kurs.

Offisielle valutaeserver

Det er Norges Bank som forvalter Norges offisielle gull- og valutabeholdninger. Disse er i etterkrigstiden mer enn tidoblet og beløp seg pr. 15. november 1973 til 9 494 mill. kroner. Herav utgjorde 247 mill. kroner (2,6%) gull, 459 mill. kroner (4,8%) reserveposisjon i Valutafondet, 635 mill. kroner (6,7%) spesielle trekkrettigheter i Valutafondet og 8 153 mill. kroner (85,9%) beholdninger av utenlandsk valuta. Reservene tilsvarte ca. 4 måneders vareimport, noe som i internasjonal sammenheng kan sies å være et tilfredsstillende, men ikke spesielt høyt nivå.

Beholdningene av utenlandsk valuta består for den alt overveiende del av dollar. Disse midlene er dels plassert i kortsiktige amerikanske statspapirer eller Federal Agencies, og dels som termininnskudd i bank (USA og Euro-markedet). I den senere tid har en mindre del av beholdningene vært plassert i europeiske valutaer, fortrinnsvis tyske mark.

Plasseringspolitikken

Prinsippene for plassering av de offisielle valutaer reserver har i årenes løp vært droftet en rekke ganger i Valutarådet og i Norges Banks Direksjon. Spørsmålet har også vært forelagt handelsministeren.

Ved plasseringen av de offisielle valutaer reserver har Norges Bank tatt hensyn til likviditet, sikkerhet og avkastning. I visse perioder har en også gjennom plasseringene søkt å legge forholdene til rette for næringslivets opplåning i utlandet.

Det er i første rekke hensynet til avkastningen som er grunnlag for Norges Banks valg av amerikanske dollar som det sentrale reserveaktivum. Dessuten har dollaren pekt seg ut som den sentrale internasjonale transaksjonsvaluta. Det kurstap som nå er bokført på dollar-beholdningene, må derfor ses i sammenheng med den renteinntekt Norges Bank i etterkrigstiden har hatt på disse beholdningene. Ved plassering i kortsiktige og lett omsettelige papirer og i kortsiktige bankinnskudd, er også hensynet til valutabeholdningenes likviditet og disponibilitet tatt vare på.

Norges Bank har selvsagt vært oppmerksom på at det å sitte med beholdninger av utenlandsk valuta innebærer en kursrisiko. Derfor er også en betydelig del av renteinntektene på valutaer reservene hvert år kanalisert til et kursreguleringsfond. Således utgjorde kursreguleringsfondet 972 mill. kroner ved utgangen av 1970, og det ble i 1971 tilført 197 mill. kroner og 231 mill. kroner i 1972, foruten en oppskrivning av beholdningene på 33 mill. kroner. Hvor meget som eventuelt kan avsettes i forbindelse med regnskapet for inneværende år, er det foreløpig ikke mulig å si noe om.

Når Norges Bank de senere år har unnlatt

å omplassere en del av dollar-beholdningene i gull, har dette sammenheng med at en har følt seg forpliktet av internasjonale spilleregler. Siden mars 1968 har således sentralbankers adgang til å øke sine gullbeholdninger i praksis vært meget begrenset. Når en heller ikke har søkt å gjøre større omplasseringer til andre valutaer enn dollar, skyldes nok dette et ønske om å støtte opp om det internasjonale valutasystem som har vært basert på dollar som nøkkelvaluta. Det er jo klart at en slik omlegging fra Norges Banks side bare ville øke de problemer som en del sentralbanker hadde med å regulere kapitalstrømmer overfor utlandet. Norges Bank har i sin plasseringspolitikk således lagt vekt på å unngå disposisjoner som kunne ha uheldige psykologiske og politiske virkninger overfor reservevalutalane, eller virke uheldig inn på forhandlingene om en revisjon av det internasjonale valutasystem.

Kurstap og renteinntekter

Som følge av dollar-devalueringene i desember 1971 og i februar i år på henholdsvis 7% og 10% i forhold til norske kroner, ble det bokført kurstap på til sammen 1 204 mill. kroner i Norges Banks regnskaper. Dette medførte at kursreguleringsfondet ved utgangen av februar i år var redusert til 229 mill. kroner. Det kan i denne forbindelse nevnes at også andre europeiske sentralbanker har hatt betydelige kurstap på sine dollarbeholdninger.

Oppskrivningen av norske kroner 16. november i år har medført at ytterligere ca. 400 mill. kroner må dekkes inn som kurstap i Norges Banks regnskap.

Renteavkastningen på de offisielle valuta-beholdninger utgjorde i tidsrommet 1950-

1970 til sammen 1 630 mill. kroner (korrigert for årlige kursgevinster/-tap på verdipapirer). Ved vurderingen av dette tallet må en også ta hensyn til at valutabeholdningens størrelse i 50- og 60-årene var langt lavere enn i dag. I 1971 utgjorde renteinntektene 288 mill. kroner og 329 mill. kroner i 1972. Til sammen gir dette en renteavkastning siden 1950 på 2 247 mill. kroner som må vurderes mot ovennevnte kurstap. I tillegg kommer renteinntektene for inneværende år som klart vil overskride fjorårets inntekter. Avkastningen av valutareservene har muliggjort at Norges Bank foruten å dekke sine egne administrasjonsutgifter og avsetninger til fonds, siden 1950 har overført ca. 530 mill. kroner til statskassen i form av aksjeutbytte og overføringer for øvrig.

Vurdering av valutabeholdningene

Norges Bank har som hovedregel vurdert beholdningene på basis av sentralkursene i norsk regning.

Som kjent flyter kursen for amerikanske dollar fritt, og den falt betydelig i perioden mars-juli i år, mens det i den senere tid har vært en betydelig kursstigning. I norsk regning var dollar notert under 5,20 kroner pr. dollar i begynnelsen av juli, mens sentralkursen som valutabeholdningene var vurdert etter, var 5,98 kroner pr. dollar. Dette førte til spekulasjoner, blant annet i enkelte aviser, om hvor mye Norges Bank hadde tapt utover de bokførte tap. Slike beregninger basert på de daglige dollar-noteringer, viste betydelige variasjoner alt etter hvilken dag beregningen var foretatt.

Slike regnestykker er av liten interesse. Gull- og valutabeholdningene er landets kassebeholdning, og den kan – dersom det er

nødvendig – nyttes for å dekke underskudd i betalingssamkvemmet med utlandet. Det er således ikke tale om beholdninger som skal realiseres «på dagen». I tider med slike kursfluktasjoner som vi har sett i 1973, kan det diskuteres hvilken kurs beholdningene skal vurderes til, men et vurderingsprinsipp som gir betydelige svingninger i de offisielle valutabeholdninger fra en dag til en annen, kan vi umulig være tjent med.

Hvem bør bære kurstapene?

I perioder med urolige forhold på de internasjonale valutamarkeder og utsikter til devaluering av sentrale valutaer, er det som regel skjedd et betydelig salg av valuta fra den private sektor til Norges Bank.

Dette har dels skjedd ved at private beholdninger av utenlandsk valuta er redusert, dels ved forskyvninger i betalingene for vare- og tjenestetransaksjoner («leads and lags»). Disse transaksjonene har ført til en økning i de offisielle valutabeholdninger. Derved kan en si at Norges Bank, hvis den forventede devaluering finner sted, i stor utstrekning overtar et kurstap som uten slike transaksjoner ville ha rammet den private sektor i økonomien.

Siden det er myndighetene som har ansvaret for kursutviklingen og kursfastsettingen for den norske krone, og derved ved den valutapolitikk som føres kan influere på de kurstap (eventuelt kursgevinster) som oppstår, synes det rimelig at disse kurstap i stor utstrekning bæres av sentralbanken. De valutapolitiske virkemidler myndighetene sitter inne med, gir jo mulighet til i stor grad å regulere den adgang den private sektor har til å bygge opp beholdninger av utenlandsk valuta.

Samfunnsøkonomisk tap?

Men hvem taper på disse revalueringer eller devalueringer? Gir de bokførte tap som er nevnt foran uttrykk for det samfunnsøkonomiske tap som følge av kursendringene?

Det må være helt klart at denne bokholdermessige nedgang ikke er noe mål for den reelle nedgang i de offisielle valutabeholdningene. Omregningen til norske kroner gjøres kun av bokholder tekniske årsaker, og det antall enheter av utenlandsk valuta som valutabeholdningene omfatter endres selvsagt ikke med en endring i valutakursene. Valuta-reservene holdes jo nettopp for å nyttes til betalinger i valuta til utlandet, og ikke til kjøp av norske varer og tjenester. Den realøkonomiske verdi av valutabeholdningene tilsvarer således den mengde varer og tjenester som kan kjøpes i utlandet for disse beholdninger.

I likhet med en mengde andre sentralbanker har Norges Bank plassert størsteparten av de offisielle valutabeholdninger i amerikanske dollar. Dette betyr at den øyeblikkelige virkning av en ensidig dollar-devaluering ikke vil endre valutabeholdningenes kjøpekraft når det gjelder amerikanske varer og tjenester. Derimot vil for eksempel betalings-evnen når det gjelder erverv av tyske varer og tjenester reduseres. Generelt vil altså det reelle tap være avhengig av Norges utenrikshandels fordeling på land. Jo flere varer vi kjøper fra land med valuta som er «sterk» i forhold til dollar, jo større vil valutabeholdningenes tap av kjøpekraft være. Men størrelsen av dette tapet er ikke avhengig av hvordan kursforholdet mellom kronen og andre valutaer har endret seg.

Virkingen vil være en annen ved en ensidig oppskrivning av kronen. I dette tilfellet

vil valutabeholdningens kjøpekraft ikke endres da kursforholdet mellom dollar og andre valutaer er uendret. Likevel vil det rent regnskapsmessig måtte bokføres et kurstap i Norges Banks regnskaper, fordi dette føres i norske kroner.

På litt lengre sikt vil pris- og volumendringer i utenrikshandelen følge i kjølvannet på valutakursendringene. De samfunnsøkonomiske virkninger av såkalte tap på valutabeholdningene vil derfor vanskelig kunne klargjøres. Det skulle imidlertid være klart, etter det som er sagt ovenfor, at de kurstap som bokføres mot kursreguleringsfondet i Norges Banks regnskap, ikke representerer et tilsvarende realøkonomisk tap for norsk økonomi.

Konklusjon

Renteinntektene av valutabeholdningene var i de ti første måneder av 1973 omkring 70 mill. kroner større enn i tilsvarende periode i fjor. Dette betyr at de samlede bokførte tap på valutabeholdningene i de senere år, om det ønskes, vil kunne dekkes av kursreguleringsfondet. Siden de realøkonomiske tap etter det som er sagt foran, er klart mindre enn de bokførte tap, betyr dette at de renteinntekter som er blitt tilført kursreguleringsfondet alene har dekket det realøkonomiske tap ved kursendringene og vel så det. I tillegg har altså avkastningene dekket administrasjonsutgifter og andre fondsavsetninger i Norges Bank, foruten at det er overført 500–600 mill. kroner til statskassen. Norges Banks plasseringspolitikk har således på nettbasis klart tilført norsk økonomi en reell inntekt.

På den annen side kan det hevdes at det hadde vært mulig å få en enda større rente-

inntekt av valutabeholdningene ved alternative plasseringer. Men plassering i gull ville ikke gi noen renteavkastning. En betydelig kursgevinst kunne en derimot fått på gull hvis det var kjøpt til offisiell pris og realisert i dag til prisen på det frie marked. De offisielle reserver er imidlertid steget sterkt i de siste årene, da det nærmest har vært umulig å skaffe seg gull til offisiell pris. Dessuten måtte en for å oppnå en kursgevinst ha realisert reservebeholdningene, og derved medvir-

ket til uroen i det internasjonale valutasytem. En sentralbank vil måtte disponere valutabeholdningene etter langsiktige retningslinjer som tar hensyn både til landets interesser og til det internasjonale valutasystem. Det ville oppstå kaotiske forhold på valutamarke- nedene såvel som på penge- og kredittmarke- nedene hvis sentralbankene ut fra kortsiktige fortjenestemotiver i større omfang skulle overføre sine beholdninger mellom de ulike valutaer.

Kredittbudsjett – kredittmodell

*Konsulentene Einar Forsbak og Jarle Bergo**)

Innlødning

Penger og Kreditt brakte i forrige nummer en artikkel av kontorsjef Holter og konsulent Vogt om kredittbudsjettet og dets plass i styringsprosessen. Det fremgår der at det er meget enkle metoder som nå ligger til grunn for oppstillingen av det årlige kredittbudsjett. I stor grad er det tale om å benytte rent bokholdermessige sammenhenger. Med den viktige plass som rammetallene i kredittbudsjettet har i styringsprosessen er dette utfredsstillende.

For vel ett år siden ble det etter initiativ av ekspedisjonssjef *Øien* i Finansdepartementet opprettet en modellgruppe i Norges Bank som fikk til oppgave å utarbeide en modell for det norske penge- og kredittmarkedet. Siktemålet var i første omgang å utvikle en planleggingsmodell (eller et sett av regnerutiner) til bruk ved oppstillingen av det årlige kredittbudsjettet, til avløsning for de metoder som nå benyttes.

Målsettingen er å ha en «første utgave» av kredittmodellen operasjonsklar så tidlig at den kan benyttes høsten 1974 i opplegget av 1975-budsjettet.

Metodene i kredittbudsjettarbeidet

I den nevnte artikkel i forrige nummer av Penger og Kreditt er det redegjort for prinsippene og tankegangen bak kredittbudsjettet.

En vil i det følgende se litt nærmere på dette og forklare litt mer i detalj hvorledes en går fram i praksis.

Beskrivelse. Arbeidet med kredittbudsjettet starter når resultatene fra den første kjøring av nasjonalregnskapsmodellen (den såkalte MODIS) foreligger. Hensikten med kredittbudsjettet er å anslå den størrelse på tilførselen av kreditt til private og kommuner (og fordelingen av denne på forskjellige grupper av kredittinstitusjoner) som vil samsvare med nasjonalbudsjettets måltall for tilgang på varer og tjenester og for anvendelse av nasjonalinntekten. En forutsetter at konsumet i første omgang ikke påvirkes nevneverdig av kreditttilgangen, og at en følgelig i kredittbudsjettet kan ta utgangspunkt i sparingen. Sparingen, som er definert som disponibel inntekt minus konsum, antar en videre kan anvendes på to forskjellige måter, enten direkte til investeringer i realkapital eller til økning i beholdninger av finansfordringer. Den sistnevnte anvendelse vil føre til inngang av midler i kredittinstitusjonene, midler som i neste omgang kan lånes ut igjen.

Hovedprinsippet bak oppstillingen av kredittbudsjettet er at en forsøker å anslå hvorledes den totale sparing blir fordelt mellom

*) Einar Forsbak, cand. oecon. 1964, konsulent i Pengepolitisk avdeling i Norges Bank.

Jarle Bergo, cand. oecon. 1969, konsulent samme sted.

sparing investert direkte i realkapital og sparing anvendt til fordringsøkning. En har i dag ingen bestemt metode for å kunne foreta denne fordeling, og det er derfor i stor grad skjønn som ligger til grunn for den. Det en da gjør, er å forsøke å anslå økning i de forskjellige fordringsarter (sedler, bankinnskott, obligasjonsbeholdninger, aksjer osv.) for derved å komme fram til et anslag på samlet privat og kommunal fordringsøkning. Størrelsen «sparing investert direkte m. v.» kan dernest restbestemmes som differansen mellom total anslått sparing og den antatte samlede private og kommunale fordringsøkning. Det anslag på «sparing investert direkte» som fremkommer på denne måte blir imidlertid ikke uten videre godtatt. En forsøker særlig å vurdere om den indikator på graden av selvfinansiering av investeringene (forholdstallet mellom sparing investert direkte og realinvesteringer) som en får, er rimelig på grunnlag av det en måtte vite om fortjenesteforholdene i næringslivet.

Svakheter. Det er verdt å merke seg at det bare er i det tilfelle at en er i stand til å foreta en vurdering av sparing investert direkte at metoden ved oppstillingen av kredittbudsjettet er brukbar. Hvis det bare er tale om restbestemmelse av «sparing investert direkte m. v.», kan en like gjerne forsøke å anslå «nødvendig kreditt-tilførsel» direkte uten å gå veien om «privat og kommunal fordringsøkning». En har da ikke lenger noen «link» tilbake til måltallene for realøkonomien i nasjonalbudsjettet.

Følgende sammenheng må nemlig alltid gjelde:

Privat og kommunal netto realinvestering
+ Privat og kommunal fordringsøkning

= Privat og kommunal sparing
+ Kreditt-tilførsel til private og kommuner.

I denne sammenhengen er realinvesteringer og sparing gitte måltall, og en kan da alternativt anslå fordringsøkning og regne seg til kreditt-tilførselen eller anslå kreditt-tilførselen og regne seg til fordringsøkningen. Uansett hvilke anslag en gjør på fordringsøkningen (eller alternativt på kreditt-tilførselen), gjelder ligningen ovenfor. Det er da klart at en slik bokholdermessig sammenheng ikke ville være til noen hjelp når det gjelder å anslå den kreditt-tilførsel som samsvarer med måltallene for realinvesteringer og sparing.

Det viser seg at det i praksis er meget vanskelig å anslå fordelingen av sparingen på sparing investert direkte og fordringsøkning. Det skyldes særlig at den beskrivelsen av finanssirkulasjonen som ligger til grunn for kredittbudsjettet er noe spesiell, og heller ikke i overensstemmelse med det som registreres i statistikken. I kredittbudsjettet forutsettes en slags to-delning av finanssirkulasjonen. På den ene side har en sparingen som forutsettes anvendt til fordringsøkning og direkte realinvesteringer og på den annen side kreditt-tilførselen som i sin helhet forutsettes anvendt til realinvesteringer. I et slikt tankeskjema blir det ikke plass til anvendelse av kredittmidler til likviditetsoppbygning (fordringsøkning), og heller ikke finansiering av realinvesteringer ved trekk på fordringer. Dertil kommer at en ser bort fra at også konsum til en viss grad finansieres ved kreditt.

I kredittmarkedsstatistikken registrerer en fordringsøkning, men det er ikke mulig å splitte denne opp på fordringsøkning finansiert ved henholdsvis sparing og kreditt, og heller ikke sier statistikken noe om hvor mye

av kreditt-tilførselen som er gått til finansiering av forbruk eller hvor mye av realinvesteringene som er finansiert ved trekk på fordringer. Det er følgelig ikke mulig i ettertid å foreta den oppdeling av sparingen på «sparing investert direkte» og fordringsøkning som ligger til grunn for kredittbudsjettet for derved å kontrollere godheten av de anslag en benyttet.

En har selvsagt vært oppmerksom på disse svakheter. Ved utarbeidelsen av kredittbudsjettet har en derfor forsøkt å trekke inn i vurderingen det en måtte vite om likviditetsslån, konsumlån, trekk på fordringer osv. I den grad en har sittet inne med slik informasjon har en forsøkt å benytte denne når en har laget anslagene på fordringsøkning og «sparing investert direkte». Det har imidlertid også her bare vært tale om skjønn, og det har vært vanskelig å få utnyttet slik informasjon på noen systematisk måte innenfor kredittbudsjettets tankeskjema.

Valg av modelltype og modellstørrelse

Hvilken type modell en skulle satse på å utvikle var til en viss grad gitt allerede i utgangspunktet. Det samme gjaldt hvilket aggregeringsnivå en skulle basere seg på, dvs. hvor detaljert en skulle gjøre modellen når det gjaldt å skille mellom de forskjellige sektorer og ulike real- og finansobjekter.

Modelltype. Med hensyn til modelltypen, hadde en det forhold å ta i betraktning at Statistisk Sentralbyrå siden 1955 i publikasjonen Kredittmarkedsstatistikk har utarbeidet tabeller som viser de forskjellige sektorens finansielle balanser etter art overfor de øvrige sek-

torer. I prinsippet er det mulig i ettertid å stille opp en konsolidert total regnskapsoversikt for hovedsektorene basert på denne kredittmarkedsstatistikken og på nasjonalregnskapet. Kredittbudsjettet kan sies å være en slik konsolidert totaloppstilling, om enn i en noe spesiell form. En fant det naturlig å bygge på denne statistikk og på det opplegg en der hadde. Om en skulle valgt et opplegg som krevde omfattende revisjon av datagrunnlaget, ville utviklingen av kredittmodellen bli vesentlig mer arbeidskrevende. Videre var en av den oppfatning at et slikt utgangspunkt var gunstig også ut fra vurderinger av det formål kredittmodellen skulle tjene.

En bestemte seg derfor for å forsøke å bygge opp en såkalt «flow of funds»-modell. Et mulig alternativ, som altså ble forkastet, ville være en modell der en nøyet seg med å la penge- og kredittforholdene være representert ved grove indikatorer, som f. eks. rente eller pengemengde. Kjernen i en «flow of funds»-modell er en kryssløpstabell der de finansielle strømmer, dvs. endringer i gjelds- og fordringsforhold mellom sektorene i økonomien, er spesifisert. I en enkel utforming av en slik kryssløpstabell kan utgangspunktet være definisjonsmessige sammenhenger som sier at den enkelte sektors tilgang på midler gjennom gjeldsøkning overfor andre sektorer og egen sparing anvendes til fordringsøkning overfor andre sektorer og til nettorealinvesteringer. Hvis en inndeler økonomien i tre sektorer, f. eks. stats- og trygdeforvaltningen, finansinstitusjonene og private og kommuner, og ser bort fra transaksjoner med utlandet, kan kryssløpet stilles opp som i tabellen på side 227. (I tabellen står X-ene for finansielle strømmer. F. eks. er X_{21} stats- og trygdeforvaltningens økning i gjeld til finansinstitusjonene, som er lik finansinstitusjonenes øk-

	1 Stats- og trygdeforvaltning	2 Finans- institu- sjoner	3 Private og kom- muner	Sparing	Tilgang på midler i alt
1. Stats- og trygdeforv.	—	X_{21}	X_{31}	S_1	$X_{21} + X_{31}$ $+ S_1 = Y_1$
2. Finansinstitusjoner	X_{12}	—	X_{32}	—	$X_{12} + Y_{12}$ $= Y_2$
3. Private- og kommuner	X_{13}	X_{23}	—	S_3	$X_{13} + X_{23}$ $+ S_3 = Y_3$
Netto realinvesteringer	I_1	—	I_3		
Anvendelse av midler i alt	$X_{12} + X_{13} + I_1$ $= Y_1$	$X_{21} + X_{23}$ $= Y_2$	$X_{31} + X_{32} + I_3$ $= Y_3$		

ning i fordringer på stats- og trygdeforvaltningen.)

Følger en f. eks. linje nr. 1 i tabellen, ser en hvilke muligheter sektoren stats- og trygdeforvaltning har for å skaffe seg midler. Sektoren kan øke sin gjeld til sektor 2, finansinstitusjoner, (X_{21}), den kan øke sin gjeld til sektor 3, private og kommuner (X_{31}), og den kan skaffe seg midler gjennom egen sparing (S_1). Følger en så kolonne nr. 1, ser en at stats- og trygdeforvaltningen kan anvende midler til å øke fordringene på finansinstitusjonene (X_{12}), til å øke fordringene på private og kommuner (X_{13}) eller til netto realinvesteringer (I_1). Slik begrepene er definert, vil summen av tilgang på midler bli lik summen av anvendelse av midler. Forholdet blir tilsvarende for de to øvrige sektorer. Som det fremgår av tabellen, har en valgt å betrakte finanssektorene som rene kredittformidlere, det vil si at de ikke har annen tilgang på midler enn finansinvesteringer fra andre sektorer og ingen annen anvendelse enn finansfordringer på andre sektorer. I praksis vil finansinstitusjonenes sparing osv. bli ført under private.

Utvidelse av tilgangsbegrepet

Tilgangs- og anvendelsesbegrepene i tabellen ovenfor svarer stort sett til de som brukes i kredittbudsjettet. Imidlertid kan en reise spørsmål om disse er de mest hensiktsmessige. Det som ovenfor er kalt «tilgang på midler i alt», er på ingen måte total tilgang i noen absolutt forstand. Både på tilgangs- og anvendessiden kunne en tenke seg å trekke inn flere poster. Eksempelvis kunne en tenke seg i stedet for å sette sparing på tilgangssiden, å ha inntekter på tilgangssiden og da legge til konsum på anvendessiden. (Sparing er lik inntekter minus konsum.) Tilgangsbegrepet i tabellen ovenfor er egentlig «tilgang på midler som i størrelse tilsvarende de som anvendes til netto realinvesteringer og fordringsøkning». Siden det ikke er mulig å merke kronene for å finne ut hvilke midler som går til bestemte anvendelser, kan det synes hensiktsmessig å benytte et videre tilgangsbegrep (og dermed også et videre anvendelsesbegrep) enn det som til nå har vært nyttet ved kredittbudsjettoppstillingen.

Ved beslutninger om realinvesteringer og

fordringsøkning, er det ikke sikkert at den variable som er av interesse, er summen av det som faktisk anvendes til disse formål. Den interessante variabel er vel heller hvilke midler som a priori kan anvendes til realinvesteringer og fordringsøkninger. Det synes derfor tryggest å operere med et omfattende tilgangsbegrep hvor en bare har gjort fradrag for de anvendelsesformer der en må kunne forutsette at beslutninger om hvor meget som skal brukes til disse, blir tatt «forst» og derfor kan betraktes som et datum ved fordelingen av midler til realinvesteringer og fordringsøkninger. Et eksempel på en slik type anvendelse av midler kan være betaling av

direkte skatter for den private sektor.

I tabellen nedenfor er det noe forenklet (bl. a. fordi utlandet ikke er tatt med) antydnet hvilke tilgangsbegrep som vil bli benyttet i kredittmodellen.

Til grunn for enkelte av atferdsrelasjonene vil en legge et enda videre tilgangsbegrep enn det som her er skissert. I tillegg til inntekter opptjent i perioden, overføringer m. v. og låneopptak, antar en at også de likvide beholdninger ved inngangen til perioden bør inkluderes i tilgangsbegrepet. Likvide beholdninger ved utgangen av perioden må da anses som anvendelse av midler.

	1. Stats- og trygdefor- valtningen	2. Finans- institu- sjonene	3. Private og kommuner	Lønn (L) og eierinn- tekt (E)	Over- føringer og rente- inntekt	Skatter	Kapital- slit	Til- gang i alt
1. Stats- og trygdeforvaltn.	—	X_{21}	X_{31}	E_1	V_1	$T^i + T^d$	D_1	Y_1
2. Finansinst.	X_{12}	—	X_{32}	—	—	—	—	Y_2
3. Priv. og kommuner	X_{13}	X_{23}	—	$L + E_3$	$\div V_1$	$\div T^d$	D_2	Y_3
Konsum	C_1	—	C_3					
Brutto realinvesteringer	J_1	—	J_3					
Anvendelse i alt	Y_1	Y_2	Y_3					

i = indirekte, d = direkte.

Modellstørrelse

Spørsmålet om hvor langt en skulle gå i sektorspesifikasjon og i å skille mellom ulike typer finansobjekter, ble avgjort vesentlig på bakgrunn av det mandat modellgruppen hadde fått. En tolket dette slik at det måtte bli tale om å bygge en modell som ville gjøre det mulig å stille opp tabeller av omtrent samme art som i det nåværende kredittbudsjett, men hvor altså rammetallene for kre-

ditt-tilførselen var fastlagt på et presumptivt bedre grunnlag. Samtidig måtte en kunne undersøke virkningen av bruk av de penge- og kredittpolitiske virkemidler. Dette innebar at en vil måtte ha en ganske stor grad av spesifikasjon på sektorer (særlig for finansinstitusjonene).

Samtidig satte imidlertid det statistiske datamaterialet begrensninger på hvor langt det var mulig å gå i sektorspesifikasjon.

Sektorspesifikasjon

I modellen vil en skille mellom følgende sektorer:

1. Stats- og trygdeforvaltningen
2. Kommuneforvaltningen
3. Norges Bank
4. Statsbanker
5. Postgiro og Postsparebanken
6. Forretnings- og sparebanker
7. Andre finansinstitusjoner (private finansieringsselskaper, kredittforeninger o. l. og forsikring)
8. Private
9. Utlandet.

Det er her utilfredsstillende at statistikken ikke gir nærmere spesifisering av sektoren private. En vil imidlertid i arbeidet med enkelte av atferdsrelasjonene så langt som mulig skille mellom bedrifter og husholdninger og dessuten skille ut undersektoren sjøfart.

Objektspesifikasjon

Når en skal legge inn atferdsrelasjoner i modellen, vil en trolig lettere kunne få stabile og realistiske relasjoner om en skiller mellom forskjellige typer finansobjekter, og også mellom forskjellige former for konsum og investeringer. Restriksjoner på finansinstitusjonene er oftest formet som krav som går på bestemte typer finansobjekter, ikke bare på total gjelds- eller fordringsøkning overfor sektorer. «Ulempen» ved en oppsplitting etter objekter er selvsagt at antall variable øker.

I modellen vil en benytte samme oppsplitting på finansobjekter som den som brukes i Kredittmarkedsstatistikken fra Statistisk Sentralbyrå. Der skilles det mellom i alt 10 finansobjekter:

1. Gull
2. Sedler og skillemynt
3. Bankinnskudd
4. Statskasseveksler
5. Ihendehaverobligasjoner/Ihendehaverobligasjonslån
6. Aksjer/Aksjekapital
7. Utlån/Lån
8. Forsikringskrav/Forsikringsforpliktelse
9. Kapitalinnskudd
10. Andre fordringer/Annen gjeld.

I modellen vil en altså ikke bare beregne endringen i en sektors gjeld/fordring på en annen, men i tillegg spesifisere hvordan denne endring fordeler seg på de ulike typer finansobjekter. Mange av disse fordrings-/gjeldstyper vil imidlertid for en rekke sektorer være null eller tilnærmet null. Når en dessuten setter null for sektorens fordringer og gjeld overfor egen sektor, kommer en til at modellen inneholder ca. 130 finansstørrelser.

Atferdsrelasjoner

En kredittmodell som skal kunne være til nytte i arbeidet med å fastlegge rammene i kredittbudsjettet, vil i tillegg til de bokholdermessige sammenhenger som er beskrevet foran, også måtte ha med likninger som beskriver atferdsmessige sammenhenger mellom realstørrelser og finansstørrelser. Det vil her både være tale om at realatferd (investeringer i fast realkapital, lagerinvesteringer og forbruk) påvirkes av finansstørrelser og at finansatferd (innskudd i bankene, utlån fra bankene etc.) påvirkes av realstørrelser.

Og dermed står man overfor store og om-

stridte spørsmål i den aktuelle økonomisk-teoretiske debatt. I de økonometriske modeller som er utviklet i USA er det særlig rentestørrelser som benyttes som penge- og kredittpolitiske forklaringsvariable i relasjonene som beskriver realatferd. Forutsetningene bak disse modellene er i overensstemmelse med den keynske skole innenfor økonomisk teori. Et helt annet syn på sammenhengen mellom realatferd og finansatferd finner en hos «monetaristene» (for eks. *Milton Friedman*), som hevder at en heller bør benytte pengemengden (vanligvis definert som den private sektors beholdninger av sedler og mynt pluss sektorens folioinnskudd eller både folioinnskudd og tidsinnskudd) som den sentrale penge- og kredittpolitiske variabel til å forklare realatferd.

I en norsk kredittmodell er det særlig viktig å sørge for at de relasjoner som binder sammen realatferd og finansatferd, reflekterer den type økonomisk politikk som vi har her i landet. En viktig målsetting har vært å holde en høy etterspørsel. Et trekk ved denne politikk har vært at de fleste rentesatser er holdt stabile og relativt lave over lange tidsrom. Denne økonomiske politikk har medført at etterspørselen etter kreditt stort sett vil være høyere enn det som vil være i overensstemmelse med myndighetenes målsettinger. Det er derfor nødvendig å ha en slags rasjoneringsordning for kreditt. Dette gjøres ved at det fastsettes rammetall, som en så forsøker å sikre ved hjelp av penge- og kredittpolitiske virkemidler.

Renten spiller derfor neppe noen viktig rolle som forklaringsvariabel i en norsk kredittmodell. Derimot kan tilgangen på kreditt være av vesentlig betydning. Trolig er kreditt-tilgangen særlig viktig for investeringer i fast realkapital, og en vil i det følgende

komme litt nærmere inn på hvorledes en tenker seg å behandle denne sammenhengen i modellen.

Investeringer

På bakgrunn av den økonomiske politikk som føres, er det grunn til å tro at næringslivets investeringsønsker nesten alltid vil overstige myndighetenes måltall for slike investeringer. En tenker seg da at faktisk realiserte investeringer på den ene side avhenger av tilgang på midler som kan anvendes til realinvesteringer, og på den annen side av omfanget av de ønskede investeringer. Tankegangen er at selv om investeringsønskene vanligvis ikke helt ut vil kunne realiseres, må en regne med så vidt mye fleksibilitet i reguleringsystemet at investeringssetterspørselen til en viss grad influerer på de faktisk realiserte investeringer. I kredittmodellen tar en derfor sikte på å benytte en investeringsrelasjon der en forutsetter at de faktiske investeringer bestemmes ved et samspill mellom tilgang på midler til finansiering av investeringene (en kan kanskje kalle dette investeringsbudsjettet) og omfanget av de ønskede investeringer. En vil forsøke å anslå ønskede investeringer blant annet på grunnlag av Statistisk Sentralbyrås undersøkelse av antatte investeringer.

Denne type investeringsteori vil bare bli brukt for investeringer i fast realkapital i andre næringer enn sjøfart. En tar stort sett sikte på å benytte regnerutiner som allerede foreligger, til å bestemme sjøfartens kredittbehov. Det samme gjelder for boliginvesteringer og offentlige investeringer.

Lagerinvesteringene er også en viktig størrelse i kredittmodellen, selv om lageratfer-

den neppe i særlig grad påvirkes av finansstørrelser. Derimot har trolig lagerinvesteringene en betydelig innvirkning på etterspørselen etter visse typer kreditt (særlig kanskje lån fra forretnings- og sparebankene). Et problem i denne forbindelse er at de anslag på lagerinvesteringer som utarbeides til bruk i nasjonalregnskapsmodellen (MODIS), delvis bygger på et meget spinkelt grunnlag. Det er derfor mulig at en vil forsøke å utvikle relasjoner i kredittmodellen til bestemmelse av visse typer lagerinvesteringer.

Konsum

Mens de private investeringene i MODIS blir anslått utenfor modellen, blir det private konsum bestemt ved et sett relasjoner innenfor modellen. Det er således ikke noe behov her for å søke å erstatte anslag med relasjoner som kan innarbeides i modellen slik tilfellet er f. eks. for lagerinvesteringer. Det en i kredittmodellen er interessert i, er eventuelle sammenhenger mellom konsumstørrelser og finansielle variable som kreditt, likviditet o.l. Bare i den utstrekning en finner grunn til å anta at slike sammenhenger eksisterer og er relativt stabile, vil det være ønskelig eksplisitt å trekke konsumrelasjoner inn i kredittmodellen. Trolig er det særlig for varige forbruks-goder at det kan være behov for å bringe inn slike relasjoner i modellen.

Avslutning

I modellen vil en måtte ha en rekke relasjoner i tillegg til de som er omtalt foran. En tenker her f. eks. på slike som beskriver publikums og bedriftenes finansatferd (sed-

delhold, innskudd i banker etc.). Et annet viktig område som en ikke har kommet inn på i denne artikkelen er finansinstitusjonenes atferd. Oppgaven er dels å beskrive det regelverk som banker og andre finansinstitusjoner må tilpasse seg, dels å gjøre forutsetninger om atferd som ikke følger av lover og bestemmelser, men som f. eks. er bestemt ved sedvane eller av fortjenestehensyn.

For å kunne anvende modellen i praksis, vil en i tillegg til de forutsetninger som er bygget inn i modellens relasjoner også måtte gjøre en rekke direkte anslag på størrelser som inngår i modellen. Dette gjelder særlig for de offentlige sektorer, men en vil her i stor grad kunne basere seg på anslag som utarbeides til bruk i offentlige budsjetter.

En operasjonsklar kredittmodell betinger at en ikke bare har klart å formulere og begrunne atferdsrelasjoner, men en må også tallfeste disse relasjonene. Stort sett vil det være på tale om lineære relasjoner, og en vil kunne benytte vanlige statistiske metoder til å lage anslag på koeffisientene. Et problem i denne forbindelse er imidlertid at Statistisk Sentralbyrå har lagt om nasjonalregnskapet etter anbefalinger fra FN, og de reviderte nasjonalregnskapstall går bare tilbake til 1968. Vi er derfor henvist til å gjøre de empiriske undersøkelser på grunnlag av gamle nasjonalregnskapstall, og de koeffisienter som disse undersøkelser gir, vil ikke uten videre kunne anvendes på de nye data. For en del koeffisienter vil en trolig kunne lage direkte anslag uten å benytte statistiske metoder.

Dersom det lykkes å skape en brukbar modell, er det meningen i hvert fall i første omgang, å betrakte de realøkonomiske størrelser (tallene som hentes fra nasjonalbudsjettet) som gitt. Modellens oppgave blir da å være til hjelp i arbeidet med å anslå hoved-

tallene i kredittbudsjettet, gitt de realøkonomiske forutsetningene. Det kan imidlertid tenkes at en allerede i denne første periode også vil bruke kredittmodellen som en slags kontroll av nasjonalregnskapsmodellen (MODIS) og da særlig på de størrelser som anslås

utenfor modellen, f. eks. investeringer i fast realkapital. På lengre sikt kan det tenkes at en vil forsøke å integrere kredittmodellen i MODIS. Men før dette kan komme på tale må kredittmodellen ha skaffet seg et renommé som en pålitelig prognosemodell.

Betraktninger omkring skillemyntomsetningen

*Kontorsjef Kåre Sagård**)

Ansvar for myntvesenet ble overført fra staten til Norges Bank i 1961. Etter dette skjer all utmynting av skillemynt for Norges Banks regning, og det kan utmyntes så meget som banken finner nødvendig for å tilfredsstille omsetningslivets behov. Innløsnings- og ombytningsplikten som påhvile staten etter lovgivningen er likeledes overtatt av Norges Bank.

Behovet for mynt

En sirkulerende myntmasse er nødvendig for at betalingsformidlingen skal kunne skje effektivt. Hovedmengden av mynt i omløp må antas å befinne seg i hvelv, kasser av ulike slag, salgs- og parkeringsautomater etc., og størrelsen vil i store trekk bli bestemt av de transaksjoner som mynten skal formidle. Transaksjonene bestemmer også behovet for det enkelte menneskes «lommepenger» i dagliglivet.

Behovet for mynt i omsetningslivet stiger i takt med den alminnelige økonomiske utvikling. Vi må også regne med at det årlig forsvinner en god del mynt, enten fordi den rent fysisk går tapt eller ved at den unndras den egentlige omsetning og for eksempel finner veien til samlere. I tillegg vil det til stadighet foregå en opphoping av mynt i be-

*) Kåre Sagård, kontorsjef i Ekspedisjons- og regnskapsavdelingen i Norges Bank.

talingssystemet, og utslaget er særlig markert for de laveste valørers vedkommende, noe som henger sammen med den beskjedne verdi.

Disse forhold vil være bestemmende for hvor store tilførslene av mynt skal være fra Norges Bank. Omfanget målt i kroner og øre kommer til uttrykk som endringer i myntomløpet fra år til år. Tilnærmet – og over en lengere periode – vil dette svare til forbruket av ny mynt. I 1972 økte myntomløpet med 26,3 mill. kroner. Året før var økningen 28,6 mill. kroner. Omløpet totalt sett har nå passert 400 mill. kroner, men dette er egentlig ikke så interessant fordi det dreier seg om akkumulerte oppgaver over en så lang periode som 98 år. Hvor meget som fremdeles er i sirkulasjon, vet vi ikke, men det er på det rene at tapsprosenten er stor.

Omsetningsmønstret

Omsetningsmønstret for mynt har undergått store forandringer i løpet av de siste 10–15 år. Norges Banks rolle er etter hvert kommet til å ligge på «engrosplanet». Den overveiende del av den mynt som går ut til allmenheten distribueres idag av bankene og Postverket.

Før 1960 var situasjonen en annen. Bankene var ikke synderlig interessert i å distribuere mynt eller å fungere som oppsamlings-

steder for mynt som midlertidig var blitt overflødig i betalingssystemet. Det var en belastning som de antakelig folte at de hadde lite igjen for. Mynt som bankene rekvirerte fra Norges Bank ble levert ut i sekker, og det var overlatt til den enkelte bank å foreta opp-telling i mindre enheter i papirposer o. l. tilpasset kundenes behov. Banker utenom de byer hvor Norges Bank hadde myntveksling, formidlet riktignok omsetningen på stedet, men det må antas at dette var mer eller mindre nødtvunget. Behandlingen var uensartet og neppe særlig effektiv.

Omslaget kom i 1960. Da introduserte Norges Bank systemet med mynt pakket i ruller, en «forbrukervennlig» pakning, som viste seg å slå godt an både hos bankene og publikum. Grunnlaget var dermed lagt for den rasjonalisering av myntomsetningen som siden har funnet sted. Senere er det blitt til at Norges Bank som sentral skillemyntinstitusjon leverer mynt ferdig emballert i ruller og esker til bankene og Postverket, klare for videre distribusjon. Likeledes har mange banker funnet det formålstjenlig å anskaffe det nødvendige myntbehandlingsutstyr for å kunne pakke mynt i ruller selv. Dette har bidratt til å effektivisere systemet, og det er grunn til å tro at utviklingen vil fortsette. Ved forsendelser er hittil trekasser benyttet. Disse er tunge og uhåndterlige og kommer til å forsvinne i løpet av 1974. En gradvis overgang til mindre og mere hendige kartongpakninger er allerede iverksatt. De vil bedre kunne tjene som både forsendelses-, lagrings- og forbrukerpakninger.

Norge er et av de få land i Europa som leverer en klargjort forbrukerpakning allerede på produksjonstrinnet. Mange sentralbanker distribuerer fremdeles mynt i sekker og overlater den videre optelling i mindre

enheter til de private banker. Dette er eksempelvis tilfelle i Sverige og Danmark, mens Finland opererer etter samme prinsipp som Norge.

Ved retur kan bankene sende overskuddsmynt pakket i poser med faste beløp tilbake til Norges Bank. Det dreier seg om et organisert opplegg med standardisert emballasje, skjemasett etc. og det fungerer meget tilfredsstillende. En kunne kanskje i denne forbindelse reise spørsmålet om ikke bankene ville oppnå vesentlige fordeler for seg selv ved å påvirke sine større innvekslingskunder til å levere mynten tilbake i samme standardenheter som brukes overfor Norges Bank.

Målet må være å utvikle et omsetningsmønster hvor hensynet til myntproduksjonen, omsetningsapparatet og allmenheten er avveid mot hverandre med tanke på størst mulig effektivitet. Dette er en sak som bare kan løses av bankene, Postverket og Norges Bank i fellesskap. Og en må antakelig ta sikte på å tilstrebe et mønster med høy omløpshastighet. Vi vil tro at dette langt på vei kan oppnås som et resultat av samarbeid og et koordinert system. Myntomsetning er ikke lenger et klart definert bankmessig spørsmål, men et mere industripregert problem hvor produksjon, lagring, transport, distribusjon og resirkulasjon kommer inn som vesentlige elementer.

1- og 2-ører

Etter 1. januar 1974 vil 1- og 2-ørene være ugyldige som betalingsmiddel. Inntil videre kan de imidlertid innløses i Norges Bank, og vi regner med at bankene som før vil medvirke til dette ved å ta imot 1- og 2-ører fra publikum.

Innlevering av disse valører har hittil vært mindre enn beregnet, men en antar at returprosenten vil øke merkbart når småørene ikke lenger kan nyttes i omsetningen. Visse spekulasjoner har vært i gang om den kobbermynt som må inndras har noen samlerverdi. Vi har liten tro på dette, dertil er det preget for mange av dem. Særlig har de siste års opplagstall vært høye. Om noen skulle fristes av metallverdien, er det på sin plass å nevne at norsk lov setter et klart forbud mot at allmenheten nedsmelter eller omdanner mynt på annen måte.

Ny myntserie

Ved kongelig resolusjon av 1. juni 1973 ble det vedtatt å utgi følgende myntserie:

5 krone	50 øre	10 øre
1 krone	25 øre	5 øre

Den første mynten i serien, 5-øren, ble satt i sirkulasjon den 1. november 1973. De øvrige kommer i løpet av 1974. Den nye 5-øre er betydelig mindre enn den gamle, idet diameteren er redusert fra 27 mm til 19 mm. En tid vil den gamle 5-øre sirkulere side om side med den nye. Det vil etter hvert skje en inndragning av den gamle, men vi har ikke noen bestemmelse om at den skal gjøres ugyldig.

Mekanisert myntbehandling og den tiltagende bruk av pengeautomater stiller krav om at mynter av samme valør bør være mest mulig like med hensyn til vekt, tykkelse, diameter, legering osv. Dette er det tatt hensyn til ved den nye myntserie. De gamle utgaver har varierende tykkelse og forskjellig randutforming, noe som skaper vansker i myntmekanismer og -behandlingsutstyr. Forutsetningen er derfor at de tidligere serier fra 1924, 1950 og 1958 etter hvert skal skiftes ut, men dette er et langsiktig program som må avvikles over en årrekke.

Idékonkurransen om nytt hovedsete for Norges Bank

*Kjell Stixrud**)

Fornøyd jury

Den åpne norske arkitektkonkurransen – eller idékonkurransen som den er kalt – om ny hovedsetebygning for Norges Bank er nettopp avsluttet. I sin generelle vurdering av konkurranseutkastene sier juryen blant annet at

etter dens mening «har konkurransen vært vellykket fordi man har fått flere gode løsninger på denne vanskelige oppgave».

Med denne positive karakteristikkk har man passert et av hindrene på en vei som kan føre til at Norges Bank får et nytt hovedkvarter – selv om det fremdeles er et godt stykke å gå!

Litt bygningshistorie

En rekapitulering av hovedsetets bygningshistorie gir meget av bakgrunnen for planene om nybygg.

I de første åtti årene etter opprettelsen i 1816 var Norges Banks hovedsete i Trondheim. For avdelingskontoret i Christiania førte stadskonduktør *Chr. H. Grosch* opp den empirebygningen ved Bankplassen som i dag gir rom for Riksarkivet. Da hovedsetet flyttet til Christiania i 1891, tjente den opp-

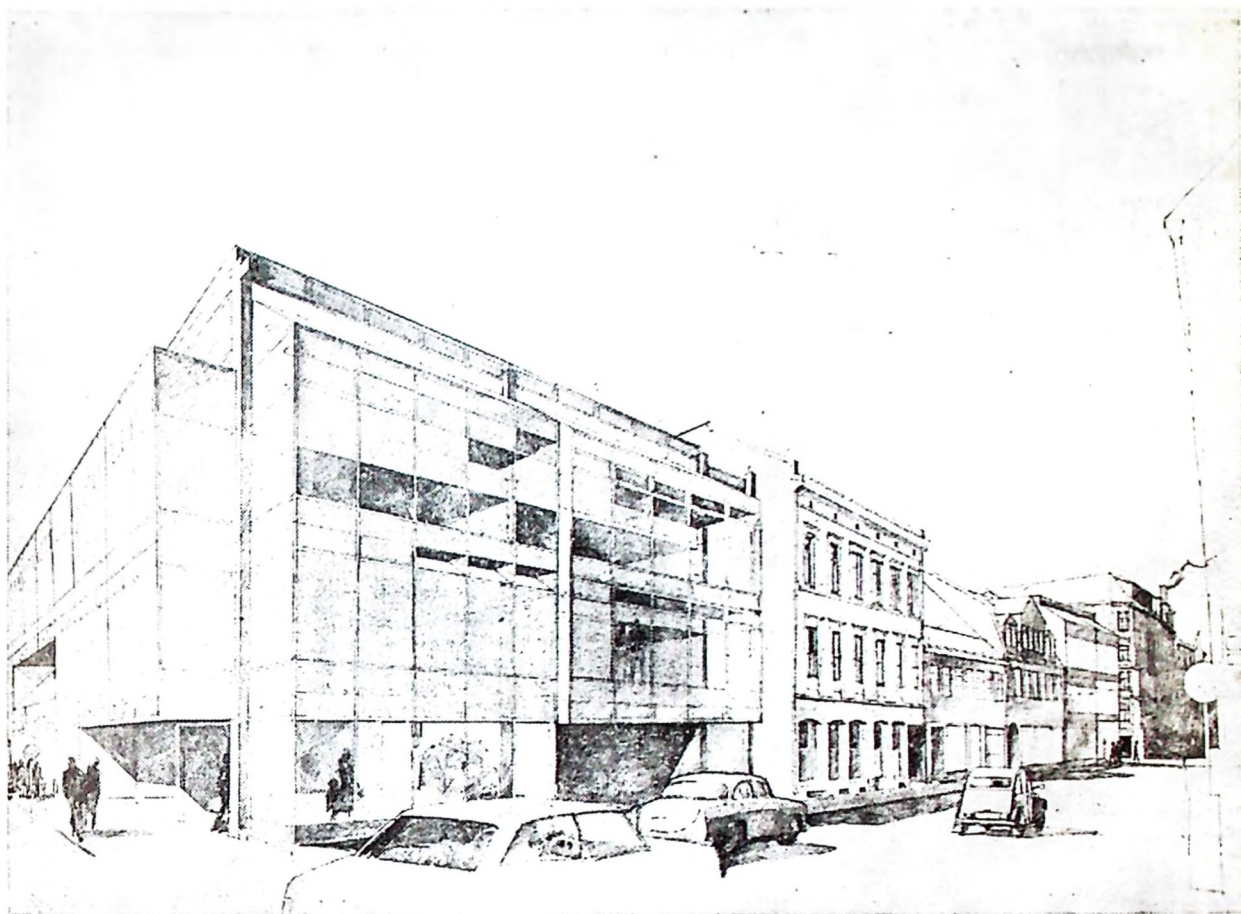
*) Kjell Stixrud er avdelingssjef i Norges Banks økonomikontor. Han har vært sekretær for juryen for idékonkurransen om nytt hovedsetebygg for Norges Bank.

rinnelige avdelingsbygningen som hovedsete i 10 år. Men i 1906 sto det nåværende hovedsete på Bankplassen ferdig, en solid Jugend-bygning tegnet av arkitekt *I. O. Hiorth*.

I de første årene var det bare en stab på om lag 60 funksjonærer pluss Seddeltrykkeriet som hadde sin plass i bygningen. Funksjonærtallet steg imidlertid i takt med økende arbeidsoppgaver. I 1935 flyttet derfor Norges Banks Seddeltrykkeri til egen bygning, og de ledige lokaler ble bygget om til kontorer. Mer eller mindre omfattende ombygninger fortsatte med jevne mellomrom, slik at den gamle bygningen i dag gir plass for bortimot 250 personer. Et betydelig kapasitetstillegg fikk man da Norges Bank i 1962 bygget Øvre Slottsgt. 2, en typisk kontorbygning tegnet av arkitektene *Blakstad og Munthe-Kaas*. I 1969 ervervet man en mindre nabobygning, Kirkegt. 2, reist tidlig på 1800-tallet. Etter ominnredning huser den ca. 40 personer. Den foreløpige sluttsteinen i denne bygningsrekken representeres av Bankplassen 2, en eldre, vakker bygning, som er en del av Akershus-komplekset og beliggende vis-à-vis bankens hovedsetebygning. Etter ominnredning vil den huse ca. 100 personer og bli tatt i bruk fra årsskiftet.

Voksende funksjonærstab

I dag består staben ved Norges Banks hovedsete av om lag 520 funksjonærer spredt på

Perspektivskisse av vinnerutkastet. Kvartalets fasade mot Rådhusgaten, Dronningensgate til venstre.

de fire bygningene som er omtalt ovenfor. Denne utilsiktede desentraliseringen har visse bi-effekter. Det er nok å peke på problemene med å opprettholde gode kommunikasjoner og sikre en rasjonell arbeidsgang. De prognoser man har gjort for personalbehovet tyder dessuten på en jevn økning av staben i årene framover. Dermed var man oppe i en situasjon som førte til at Norges Bank tok opp spørsmålet om å bygge en ny hovedsetebygning hvor alle aktiviteter kunne samles, og slik dimensjonert at arealbehovet ville være dekket også på lengre sikt.

Miljøet omkring Bankplassen

Tradisjonelt føler Norges Bank seg knyttet til området omkring Bankplassen, som sammen med Akershus festning og slott danner en byhistorisk verdifull enhet. Det betyr ikke at man ikke har andre tomtemuligheter under vurdering. Men man er altså kommet til at et område begrenset av Kirkegaten–Rådhusgaten–Dronningensgate–Revierstredet, er egnet til formålet. Det sydvestlige hjørnet av dette kvartalet stoter direkte opp mot Bankplassen. Et nybygg ville dermed kunne knyttes til

det gamle hovedsetet, som man ikke har tenkt å avhende. Norges Bank eier om lag halvparten av kvartalets eiendommer, som består av bygninger av forskjellig alder, størrelse, bruksverdi og antikvarisk eller arkitektonisk interesse.

I Rådhusgaten er det flere bygninger som daterer seg til 1600-tallets «renessanseby», og mot Kirkegaten og Bankplassen finner man bygninger som skriver seg fra 1800-tallets «empireby». I kvartalet som omfattes av Norges Banks konkurranse finner man begge disse kategorier. Ved utarbeidelsen av konkurranseprogrammet samrådte man seg med byantikvaren for å få hans vurdering av bygningenes bevaringsverdi. Tanken med dette var at konkurransen skulle føre til en løsning der bevaringsverdige deler av den gamle bebyggelsen kunne gå inn som en levende del av det nye som skulle komme.

Juryen har riktignok uttalt at den vil kunne akseptere at hele kvartalet erstattes med ny bebyggelse, men da må arkitekten ha dokumentert at man vinner uomtvistelige verdier.

Hvorfor idékonkurranse?

Naturligvis kunne Norges Bank valgt å gå direkte løs på byggesaken, eventuelt gjennom en vanlig arkitektkonkurranse, åpen eller lukket. Men når Norges Bank i stedet valgte å gå veien om en *idékonkurranse*, er det fordi man ønsket å yte et bidrag til foredlingen av et strøk hvor banken i alle år har hatt en sentral plass.

Idékonkurransen er altså gjennomført med sterk forankring i byplanmessige og ytre, miljøbetonte forhold. Samtidig har Norges Bank selvsagt stilt opp visse hovedkriterier

for bygningens indre organisering, krav som skal sikre at man får en funksjonelt vellykket bankbygning. Detaljløsningene kommer først inn i bildet ved en eventuell oppfølging av byggesaken.

Funksjonelle og byggetekniske krav

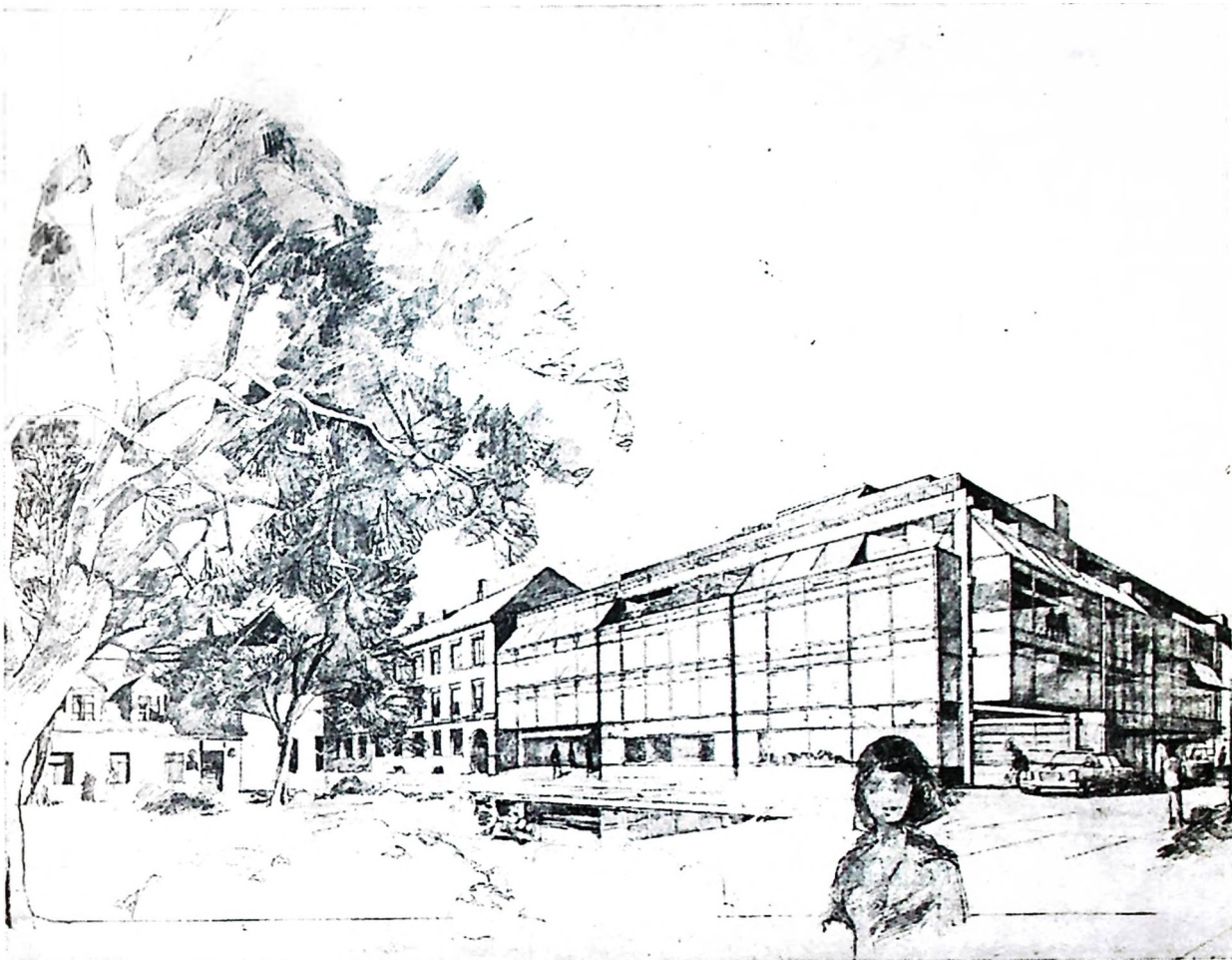
Det en ønsket, var forslag som viser at de konkurrerende arkitekter behersket den problematikk som knytter seg til sentrale elementer i et storbankbygg, slike som plasseringen og den innbyrdes gruppering av hovedkasse, skillemyntkasse, sorteringskasse, depotkontor og ekspedisjon. Videre hovedhvelvets plassering og forbindelser til kasseområdet, cellekontorenes og de åpne arealenes plassering og den interne kommunikasjon og trafikkfordeling. I tillegg til dette kommer naturligvis forhold som konstruksjonssystemer, utgravningsdybder, tekniske anlegg, materialbruk osv.

Juryens generelle vurdering av utkastene

Idékonkurransens jury har bestått av professor dr. *Erling Petersen*, formann, direktør *Per Mjelve*, arkitekt MNAL *Bernt Heiberg*, professor, arkitekt SAFA *Aarno Ruusuvuori* (Helsingfors) og arkitekt *Fredrik A. S. Torp* (de to siste oppnevnt av Norske Arkitekters Landsforbund).

Konkurransfristene løp ut 8. oktober, og juryen kunne ta fatt på den ikke helt enkle oppgave å bedømme de 21 utkastene som var kommet inn.

Arbeidene lot seg grovt sett dele inn i fire kategorier, prosjekter hvor forfatterne

Perspektivskisse av vinnerutkastet. Hjørnet Kirkegaten/Reviørstredet sett fra Bankplassen med Engebrets Café til venstre.

1. baserer seg på et «byggekloss-system» tilpasset de ytre krav til bevaring av verdifulle bygninger,
2. bygger seg inntil eksisterende randbebyggelse i kvartalet, slik at det dannes en karré hvor det innpasses et sentralbygg, gjerne med en rommelig lysgård,
3. lar bygningen danne en konsentrasjon inne i kvartalet og liggende fritt i forhold til eksisterende bebyggelse,
4. river all eksisterende bebyggelse og lar den nye bygningen stå som et helt nytt kvartalsbyggeri.

I sin generelle vurdering slår juryen fast at de gamle og bevaringsverdige bygningene i Rådhusgaten og Kirkegaten ikke har vært til hinder for løsninger som også imøtekommer kravene til en funksjonell bankbygning. Det viser seg at de gamle bygningene lar seg bruke på en effektiv måte i kombinasjon med det nye, samtidig med at de tenkes ført nærmere tilbake til sitt opprinnelige arkitektoniske uttrykk.

Arkitektene MNAL Kjell Lund og Nils Slaatto vant

Som nevnt innledningsvis har juryen slått fast at det forelå flere gode løsninger.

Det utkastet som juryen fant best i forhold til de forskjelligartede krav til en funksjonell hovedsetebygning, miljømessig innpassing, bevaring av gammel bebyggelse m. v. var utkast med motto «N. kr. & øre», som ved åpningen av navnekonvoluttene viste seg å være forfattet av arkitektene MNAL *Kjell Lund*

Modell av 1. premieutkastet. I forgrunnen Bankplassen med Norges Banks hovedsete bygget 1906.

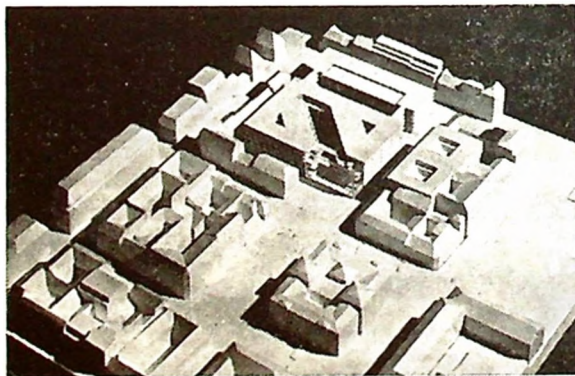
og *Nils Slaatto*. Utkastet ble tildelt første premien på kr. 50 000,-.

Annen premie på kr. 30 000,- ble tildelt utkast med motto «Zen», forfattet av arkitektene MNAL *Ole-Gustav Øverdahl* og *Einar Myklebust*. Det ble delt ut to tredjepremier á kr. 20 000,- til utkast med motto «Quadrille», forfattet av arkitektene MNAL *Finn Kolstad*, *Thor Furuholmen*, *Elisabeth Tost-rup* og *Ulf Lyngar*, og til utkast med motto «A'Çônto» forfattet av arkitektene MNAL *Trond Eliassen* og *Birger Lambertz-Nilssen*. Endelig ble det gjort et innkjøp på kr. 15 000,- for utkast «NB», forfattet av arkitekt MNAL *Bjørn Stendabl*.

I parentes bemerket er også to andre krevende konkurranser i Oslo tidligere i 1973 vunnet av arkitektene MNAL *Kjell Lund* og *Nils Slaatto*.

Juryens analyse av vinnerutkastet

I sin grundige analyse av vinnerutkastet har juryen pekt på at ved enkelte endringer eller

Modell av 2. premieutkastet.

tillempinger vil utkastet ytterligere styrkes. Men juryuttalelsen vitner om at det er et meget gjennomtenkt arbeid som *Lund* og *Slaatto* og deres medarbeidere har prestert. Blant annet framheves prosjektets interne trafikkløsninger, den godt dimensjonerte ekspedisjonshallen, ivaretagelsen av servicefunksjonene, konstruksjonssystemets muligheter for både åpne og lukkede kontorløsninger, og den interessante og gjennomarbeidede artikulering av fasadene. Juryens konklusjon er:

«som helhet et gjennomstudert prosjekt av usedvanlig kvalitet som gir et godt grunnlag for det videre arbeid med denne krevende oppgave».

Solid grunnlag å bygge videre på

Det er ingen tvil om at dette har vært en vanskelig konkurranse, fordi den lå på idéplanet og følgelig med et utgangspunkt som ikke har kunnet gis en skarp definisjon. Konkurransen satte store krav til konkurrentenes forståelse for eksterne miljømessige tilpasninger, såvel som sans for interne bank-funksjonelle realiteter. Det var derfor ingen selvfølge at konkurransen skulle få et heldig utfall.

Hvis Norges Bank finner at man skal gå videre med planene, er det befriende å vite at man har et solid grunnlag å bygge på.

Valutaoversikt

Revalueringen

Regjeringen besluttet den 15. november at norske kroner skulle skrives opp med 5% i forhold til SDR. Som det heter i pressemeldingen fra Finansdepartementet 15. november, var «Bakgrunnen for Regjeringens vedtak(er) den sterke stigning i eksport- og importpriser som en har hatt i den senere tid, og som ventes å fortsette inn i 1974». Revalueringen skjedde således «som et ledd i kampen mot prisstigningen».

Da valutamarkedet ble gjenåpnet den 16. november etter å ha vært stengt den foregående dag, sendte Norges Bank ut følgende pressemelding:

«Etter Regjeringens beslutning om å revaluere kronen med 5%, er følgende nye sentralkurs anmeldt til Det internasjonale valutafond: 1 krone = 0,14553 SDR som tilsvarer 0,129328 gram fint gull. Valutafondets styre har tatt meldingen til underretning.

Svingningsmarginer på 2,25% vil bli opprettholdt i forhold til de valutaer som deltar i det europeiske valutasystem. Det er fastsatt følgende nye ytterkurser:

	Salg	Kjøp
100 belgiske franc	14,4435	13,8075
100 danske kroner	92,7351	88,6548
100 franske franc	126,534	120,963
100 nederlandske gylde	209,468	200,250
100 svenske kroner	127,756	122,135
100 tyske mark	218,269	208,665

Når det gjelder andre valutaer, har Norges Bank ingen plikt til å intervensere for å holde kursene innenfor bestemte marginer. Dette gjelder blant annet US dollar, som den 14. november ble notert med en salgskurs på 5,745 kroner pr. dollar, mens den da gjeldende sentralkurs i norsk regning var 5,98086 kroner pr. dollar. Etter revalueringen er sentralkursen for dollar i norsk regning 5,69606 kroner pr. dollar. Ved gjenopptakelsen av noteringene den 16. november ble salgskursen satt til 5,5225 pr. dollar».

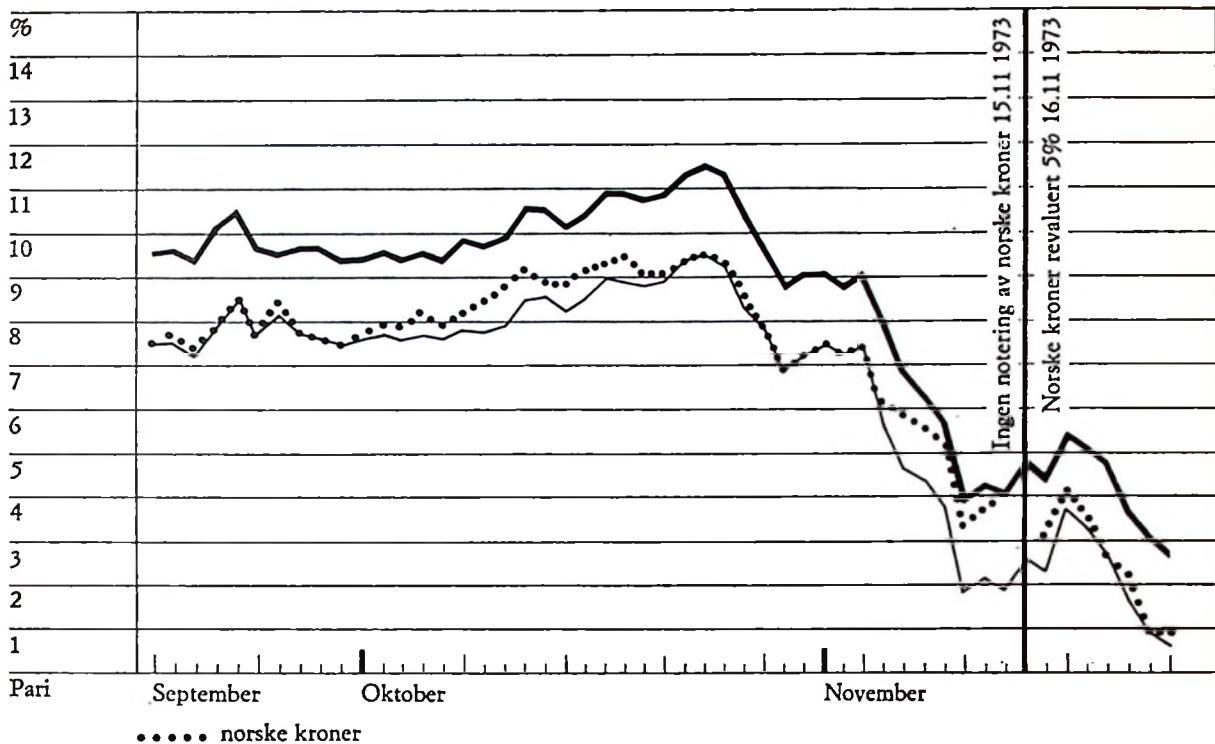
Før beslutningen om revaluering ble tatt, hadde Valutarådet, Norges Banks direksjon og Rådet for internasjonalt økonomisk samarbeid uttalt seg.

Kursutviklingen

Norske kroner har i løpet av oktober og november inntatt både topp- og bunnposisjon blant de valutaer som deltar i det europeiske valutasamarbeid («EF-slangen»).

Som det fremgår av figuren, inntok kronen bunnposisjon i siste del av oktober og første del av november. Den 7. november skjedde imidlertid en betydelig appresiering av norske kroner i forhold til de øvrige valutaer i dette valutasamarbeid, noe som førte til at kronens stilling i løpet av 1½ uke svinget fra bunn til topp i «slangen». Da valutamarkedet åpnet etter revalueringen, var norske kro-

Kursutviklingen for «yttervalutaene» i det europeiske valutasamarbeid (norske kroner spesifisert). Prosentvis avvik fra sentralkursen overfor US dollar

ners posisjon i god avstand fra «slangen» ytterkurser. Dette endret seg raskt, og etter noen få dager var kronen igjen i bunnposisjon. De siste dager av november svinget kronen en del opp og ned i «slangen» nedre del.

Kronens relativt svake posisjon innenfor «slangen» i oktober skyldes en netto etterspørsel etter valuta i markedet. Med bakgrunn i den knappe kronelikviditet i bank-systemet, valgte stort sett bankene å tilfredsstille etterspørselen fra kunder ved å øke sin valutagjeld i stedet for å kjøpe valuta i Norges Bank på intervensjonskurs. I siste del av måneden ble imidlertid kronen støttet med et mindre beløp (58 mill. kroner) gjennom

intervensjon av den nederlandske sentralbank.

Kronens svingninger innenfor «slangen» i november lar seg vanskelig forklare ved hjelp av de økonomiske indikatorer en har oversikt over, og de må antakelig tilskrives en viss usikkerhet omkring kronens stilling og myndighetenes kurspolitikk.

Da norske kroner ble sterkt etterspurt og inntok topp-posisjon i «slangen» den 14. november (dagen før revalueringen), ble det nødvendig for Norges Bank å kjøpe 112 mill. tyske mark, samtidig som den tyske sentralbank solgte 166 mill. kroner; tilsammen en tilførsel av norske kroner til banksystemet på 411 mill. kroner.

I forbindelse med at kronen et par dager i slutten av november inntok bunnposisjon i «slangen», ble det intervenert for i alt 72 mill. kroner for å støtte kronen.

Beregningen av den effektive kursutvikling for norske kroner (kursutviklingen for de enkelte valutaer notert på Oslo Børs veid med Norges samhandel med de respektive land) har vist en stabil gjennomsnittlig appresieringseffekt på omkring 7% i oktober og første del av november. Basis for beregningen er Washingtonavtalens sentralkurser (desember 1971). Den 14. november lå appresieringseffekten på 6,5%, mens effekten den 16. november som følge av revalueringen var økt med 3-3½ prosentenheter. Kursutviklingen, og spesielt en ytterligere styrking av amerikanske dollar mot slutten av måneden, har imidlertid redusert oppskrivings-effekten noe siden 16. november, og den var 29. november på 8,85%.

Internasjonalt har valutasituasjonen i oktober/november vært preget av en betydelig styrkelse av dollarens stilling. Som det fremgår av figuren, har således «slangens» nivå falt betraktelig fra siste del av oktober og utover i november. Mens «discount» på dollar, regnet i de europeiske valutaer som deltar i den såkalte «EF-slangen», i september og første del av oktober lå i området 7-11%, var denne i slutten av november falt til området 1-3%. Dette innebærer at dollar-noteringene igjen er delvis innenfor de svingningsmarginer på $\pm 2,25\%$ som ble suspendert 19. mars i år.

Gull- og valutabeholdningene

Som det fremgår av tabell 3 i tabellvedlegget viste driftsregnskapet overfor utlandet et underskudd på 1 630 mill. kroner i årets tre

første kvartaler. En meget betydelig nettoinngang av langsiktig kapital ga imidlertid et overskudd på 2 844 mill. kroner på grunnbalansen. En netto inngang av kortsiktig kapital på 211 mill. kroner, ga derved rom for en økning i gull- og valutabeholdningene på 3 055 mill. kroner, men som følge av kursjusteringer – først og fremst i februar i år – ble tilveksten i disse beholdninger regnet i norske kroner «bare» 2 317 mill. kroner. Størsteparten av denne økningen (2 054 mill. kroner) falt på den private sektors netto valutabeholdninger, mens Norges Banks netto valutabeholdninger økte med 263 mill. kroner (se tabell 4).

Mens det skjedde bare mindre endringer i den private sektors nettovalutaposisjon i årets fem første måneder, har tilveksten i de følgende fire måneder utgjort i alt vel 2 000 mill. kroner. Økningen fordeler seg med en halvpart på banksektoren og en halvpart på den private sektor for øvrig (rederier, forsikringsselskaper og andre).

Beholdningsøkningen i den private sektor i september kan ses direkte i sammenheng med Norges Banks intervensjon denne måned; de totale netto gull- og valutabeholdninger økte dermed med bare 150 mill. kroner, mens disse beholdninger i de øvrige tre måneder av omtalte fire-månedersperiode økte i takt med nettobeholdningsendringene i den private sektor.

Forretnings- og sparebankene økte også sine innskudd i utenlandske banker i oktober, men en fortsatt etterspørsel etter valuta fra kunder resulterte i at bankene, ifølge foreløpige oppgaver, måtte dekke seg inn ved å øke sine lån i utlandet. Banksektoren har således antakelig økt sin netto valutagjeld i oktober. Rent foreløpige oppgaver tyder på at denne utvikling fortsatte i november måned.

Som det vil fremgå av det foranstående, var endringene i Norges Banks netto gull- og valutabeholdninger beskjedne i juni, juli og august, mens det som følge av intervensjoner var en reduksjon på over 500 mill. kroner i september.

De offisielle gull- og valutareserver ble i oktober redusert med 389 mill. kroner, men da dette hovedsakelig skjedde i forbindelse med oppgjør av intervensjoner i henhold til avtalen mellom en del europeiske sentralbanker om å begrense kurssvingningene, ble samtidig Norges Banks gjeld til utenlandske banker betydelig redusert. På netto basis gikk således Norges Banks gull- og valutabeholdninger ned med bare ca. 65 mill. kroner.

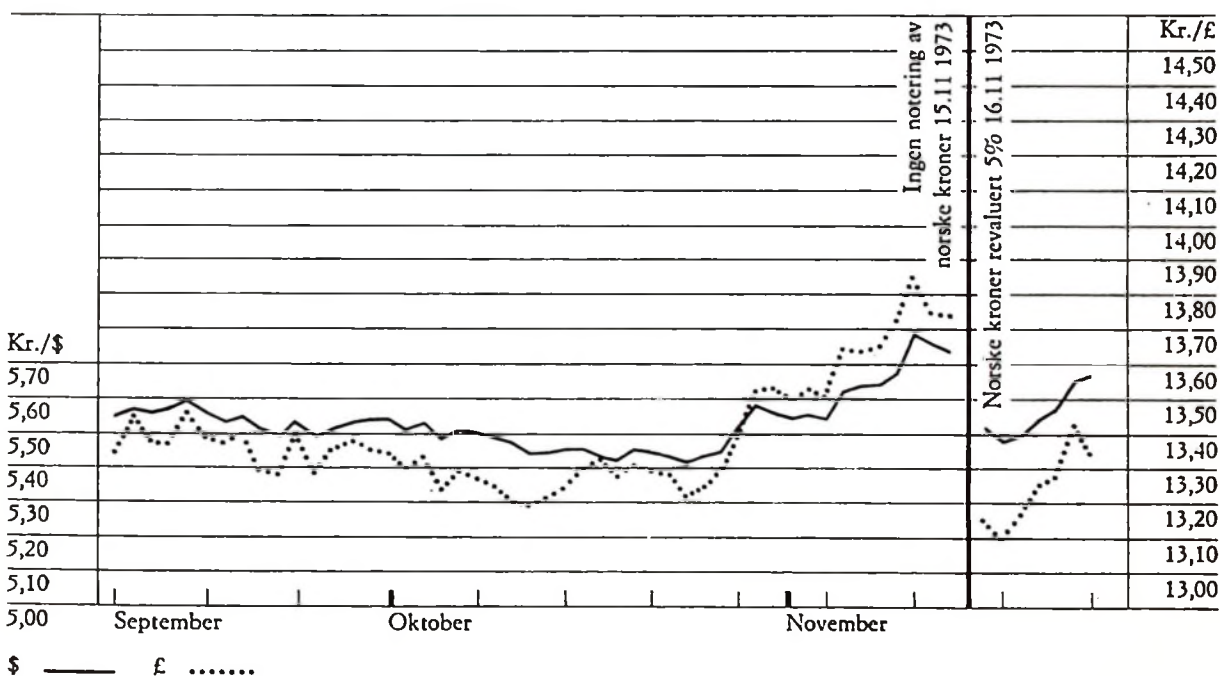
Vurdert etter de valutakurser som gjaldt inntil revalueringen av norske kroner 15. november, var det en tilvekst i de offisielle gull-

og valutareserver i november måned på 358 mill. kroner. Økningen var i hovedsak en følge av intervensjoner som er omtalt foran. Det var samtidig en reduksjon i utenlandsgjelden på omkring 18 mill. kroner, slik at økningen i Norges Banks netto gull- og valutabeholdninger var 376 mill. kroner.

Omvurdering av gull- og valutareservene ifølge de kursforhold som gjelder etter revalueringen vil bli foretatt i forbindelse med oppgjøret av Norges Banks regnskap for 1973. Det vil da måtte bokføres et netto kurstap i regnskapene på 395 mill. kroner.

Dette kurstap har rent bokholderitekniske årsaker, og det gir ikke uttrykk for noe tilsvarende realøkonomisk tap. Det skjer jo ingen øyeblikkelig endring i gull- og valutabeholdningenes kjøpekraft overfor utenlandske varer når norske kroner revalueres.

Salgskurser for US dollar og pund sterling i Oslo

Kredittoversikt

Konjunktursituasjonen

Utviklingen for de forskjellige konjunkturindikatorer i tredje kvartal 1973 tyder på at det særlig er etterspørselen fra utlandet som fortsatt er den viktigste vekststimulerende etterspørselskomponent. I tredje kvartal økte vareeksporten forholdsvis jevnt med en sesongkorrigert årlig vekstrate på rundt 15%. Inngangen av nye eksportordre i tredje kvartal var fortsatt stor, og ordrebeholdningene har vokst jevnt i år.

Investeringsstillingen i august viser en sterk oppjustering av anslagene for investeringene innen bergverk og industri i 1974, og også for 1973 var det en viss økning. Tilgangen av innenlandske ordre til investeringsindustrien og produksjonen av investeringsvarer synes å bekrefte denne tendens. Derimot har igangsettingen av nye bygg innen bergverk og industri vist en nedadgående utvikling i de senere måneder. En reduksjon av igangsettingstallene har også funnet sted for boligbygg, noe som har medvirket til at arealet under bygging lå noe lavere i tredje kvartal enn i tilsvarende periode forrige år. Også det private konsum synes å ha utviklet seg noe svakere i de senere måneder. Etter sesongkorrigerte tall har veksten i detaljomsetningsvolumet tidligere i år blitt avløst av en reduksjon i de senere måneder.

Arbeidsløshetsprosenten har imidlertid vært jevnt fallende i år, og industriproduk-

sjonen har også vist en forholdsvis jevn vekst med en sesongkorrigert årsrate på omlag 5% bortsett fra et antakelig tilfeldig avvik i juni. Konsumprisindeksen har i de senere måneder fortsatt å stige med en årlig vekstrate på omlag 8%. Impulsene til stigningen er da særlig kommet fra importvarer og norskproduserte varer som er spesielt påvirket av verdensmarkedets priser. Prisene på «konkurranseskjermede» varer og tjenester har i det senere steget markert svakere enn tidligere i år.

Likviditetsforholdene

Likviditetsutviklingen har vært sterkt influert av utviklingen på valutamarkedet. Etter at publikum hadde tilført valuta til banksystemet fram til august, var det et betydelig salg av valuta i september og oktober. Transaksjonene ved statens konti har fra august virket til å tilføre mindre likviditet enn i tilsvarende periode i 1972. Samtidig skjedde det en opptrapping av primærreservekravene for de sør-norske sparebanker, slik at bankenes beholdninger av «frie» likvider ble betydelig redusert i løpet av denne perioden.

Mens det tidligere i år særlig har vært sparebankene som har vært utsatt for en likviditetstilstramning, har utviklingen i høst også slått ut overfor forretningsbankene. Bankenes lån i Norges Bank kom således opp i tre milliarder kroner i begynnelsen av oktober, og

rentebelastningen på disse likviditetslån kom i slutten av måneden i gjennomsnitt opp i over 10% p. a.

Intervensjonen i valutamarkedet umiddelbart før revalueringen av den norske kronen økte banksystemets kronelikviditet med omlag 400 mill. kroner. Foreløpige tall tyder imidlertid ikke på at utviklingen i november medførte noen markert bedring i bankenes likviditetssituasjon.

Kredittutviklingen

Som følge av denne utviklingen og den sesongmessige likviditetsinndragning mot slutten av året kunne en regne med at forretningsbankenes likviditetssituasjon i sterkere grad enn tidligere i år medvirket til å begrense deres utlånsvekst. På grunn av ønske om å påvirke utlånsutviklingen fortrinnsvis ved hjelp av indirekte virkemidler, ble det derfor besluttet å oppheve bruken av kreditt-

lovens § 8 om tilleggsreservekrav på utlånsøkningen fra 1. desember 1973.

Sparebankenes utlånsvekst har i den senere tid blitt noe mer moderat. Fremdeles synes imidlertid tendensen i utlånsveksten å være i overkant sett i relasjon til målsettingstallet. Hvis den nåværende tendens fortsetter ut året, vil utlånsveksten i løpet av 1973 utgjøre 1 900 mill. kroner sammenliknet med kredittbudsjettets målsettingstall på 1 650 mill. kroner. Mens det har vært relativt liten merøkning i gitte boligbyggelån sammenliknet med 1972, har det vært en betydelig vekst i de bevilgede lån til boliger som ikke er finansiert av statens boligbanker. I januar/oktober 1973 økte totalt bevilgede boligbyggelån med 380 mill. kroner, mens det var en nedgang i bevilgede med konverteringstilsagn fra statens boligbanker på 65 mill. kroner. Det var en merøkning i totale bevilgede boligbyggelån på nær 315 mill. kroner sammenliknet med januar/oktober 1972.

Oversikt

over gjeldende kredittpolitiske bestemmelser i henhold til kredittloven av 25. juni 1965

- §§ 4– 6 Primær- og likviditetsreserver
- § 8 Tilleggsreserver for forretningsbanker
- §§ 9–10 Plasseringsplikt
- § 11 Oppgaveplikt for private finansieringsselskaper, livs- og skadeforsikringsselskaper
- § 12 Utlånsregulering for private finansieringsselskaper
- § 13 Oppgaveplikt over rente- og provisjonssatser
- § 15 Emisjonskontroll
Godkjenning av låneopptak hvor flere långivere deltar

Oppstillingen på de følgende sider har bare til formål å gi en oversikt over gjeldende kredittpolitiske bestemmelser. All praktisk anvendelse av bestemmelsene bør skje på grunnlag av rundskrivene fra Norges Bank.
Listen er ajourført pr. 14. desember 1973

Kredittlovens §§ 4-6. Primær- og likviditetsreserver for banker

Primære likviditetsreserver

	Primærreserver i prosent av beregningsgrunnlaget*)		Resolusjon
	Sør-Norge	Nord-Norge	
<i>Sparebanker</i> med forvaltningskapital over 10 mill. kroner	5%	0	1973—09—14
<i>Forretningsbanker</i>	8%	6%	1972—09—29

Likviditetsreserver

	Reserve av primære og sekundære likvider i prosent av beregningsgrunnlaget*)		Resolusjon
	Sør-Norge	Nord-Norge	
<i>Sparebanker</i>			
Forvaltningskapital 10—50 mill. kroner	16%	16%	1967—10—06
over 50 mill. kroner	18%	18%	— » —
<i>Forretningsbanker</i>			
Forvaltningskapital under 1 milliard kroner	15%	15%	1970—09—25
over 1 milliard kroner	16%	16%	— » —

Ifølge kredittlovens § 5 regnes som primær likviditetsreserve vedkommende banks beholdning av sedler og skillemynt, innskudd på ordinær foliokonto i Norges Bank, innskudd på postgiro og beholdning av norske statskasserveksler.

Som sekundær likviditetsreserve regnes bankens beholdning av norske stats- og statsgaranterte obligasjoner. Ved beregningen settes obligasjonsbeholdningen til bokført verdi.

*) Beregningsgrunnlaget er bankens samlede passiva med fradrag for rembursforpliktelser og ilignede, ikke betalte skatter og utgifter.

Kreditlovens § 8. Tilleggsreserver for forretningsbanker

Tilleggsreserver

	Fri utlånsøkning i 1973 i forhold til 12 måneder tidligere*)			Tilleggsreservekrav i prosent av overskridelser	Resolusjon
	Mai	Juni	Juli t.o.m. november 1973**)		
<i>Forretningsbanker</i>					
i <i>Sør-Norge</i> med forvaltningskapital 2 milliarder kroner og over	11%	10%	9,5%	50%	1973—11—30
i <i>Sør-Norge</i> med forvaltningskapital under 2 milliarder kroner	14%	11%	9,5%	50%	— » —
i <i>Nord-Norge</i>	20%	17%	15 %	Mai 30% Juni 40% Juli 50%	— » —

*) Med fri utlånsøkning menes her at tilleggsreservekrav ikke gjelder økninger innenfor de angitte prosentsatser.

**) Tilleggsreservekrav opphevet fra 1. desember 1973. Bankene bør være oppmerksom på at tilleggsreserver vil bli beregnet og må oppfylles for overskridelser som registreres fram til utgangen av november.

Kredittlovens §§ 9–10. Plasseringsplikt for banker, livsforsikringsselskaper, pensjonskasser og -fond

Plasseringsplikt

	Utgangspunkt for beregning	Plasserings- plikt*)	Tillatt reduksjon*)	Resolusjon
<i>Sparebanker</i>				
i Sør-Norge	1969—09—30	33%	30%	1969—09—26
i Nord-Norge	Gjennomsnitt av 1971, 06, 07, 08	15%	15%	1971—10—15
<i>Forretningsbanker</i>				
i Sør-Norge	Gjennomsnitt av 1971, 03, 04, 05	33%	30%	1971—07—23
i Nord-Norge	Gjennomsnitt av 1971, 06, 07, 08	15%	15%	1971—10—15
<i>Livsforsikringsselskaper</i>	1969—12—31	40%	30%	1969—09—26
<i>Private og kommunale pensjons- kasser og -fond</i>				
med forvaltningskapital over 2 mill. kroner				
i Sør-Norge	1971—12—31	40%	30%	1972—03—24
i Nord-Norge	— » —	20%	20%	1971—10—15

*) Plasseringsplikt beregnes av økning i forvaltningskapital i forhold til utgangspunktet. Reduksjon i plasseringsplikt tillates ved nedgang i forvaltningskapital i forhold til utgangspunktet. Plasseringsplikt pålegges ikke hvis beholdning av norske ihendehaverobligasjoner overstiger 30% av forvaltningskapitalen for forretningsbankene (kredittlovens § 9), 30% for sparebankene (resolusjon av 2. mars 1973) og 60% for de andre institusjoner (kredittlovens § 9).

Kredittlovens § 11. Oppgaveplikt for private finansieringsselskaper, livs- og skadeforsikringselskaper

Oppgaveplikt

for private finansieringsselskaper	Diverse oppgaver	Finansdepartementets bestemmelse 1966—03—15
for livsforsikringselskaper	Diverse oppgaver	Finansdepartementets bestemmelse 1972—08—10
for skadeforsikringselskaper	Diverse oppgaver	Finansdepartementets bestemmelse 1972—08—10

Kredittlovens § 12. Direkte utlansregulering for private finansieringsselskaper

Utlansregulering

	Tillatt utlånsøkning i 1974 i forhold til utlån 12 måneder tidligere	Resolusjon
for private finansieringsselskaper*)		
med hovedsakelig factoring-virksomhet	20%	1973—12—14
med hovedsakelig annen virksomhet enn factoring	9%	— ▶ —

*) Gjelder bare for private finansieringsselskaper med utlån over 1 mill. kroner og for selskaper stiftet etter 1. desember 1972 med utlån over 500 000 kroner.

Kredittlovens § 13. Oppgaveplikt over rente- og provisjonssatser

Oppgaveplikt

Oppgaveplikt for forretnings- og sparebanker, livs- og skadeforsikringsselskaper samt kreditt- og hypotekforeninger til Norges Bank over hvilke rente- og provisjonssatser som nyttes ved inn- og utlån. Oppgaveplikten for disse institusjoner omfatter også melding til Norges Bank om enhver *endring* av de rente- og provisjonssatser som blir nyttet.

Finansdepartementets forskrift av 6. juli 1965, rundskriv av 15. juli 1965 fra Norges Bank.

Oppgaveplikten ble ved Finansdepartementets bestemmelse av 23. mars 1966 utvidet til også å gjelde private finansieringsselskaper.

Kredittlovens § 15. Emisjonskontroll

Emisjoner

Lån mot utstedelse av ihendehaverobligasjoner eller andre omsetningsgjeldsbrev hvorav det utstedes mange i sammenheng og med lik tekst, må ikke legges ut til offentlig tegning eller tas opp på annen måte uten etter samtykke fra Finansdepartementet.

Heller ikke andre lån kan gis av syv eller flere långivere sammen uten etter samtykke fra Finansdepartementet.

Lån som omfattes av forskriftenes § 1, annet punktum, kan unntas fra regulering når lånebeløpet utgjør mindre enn 5 mill. kroner. Søknad om unntak sendes Norges Bank.

Finansdepartementets forskrift av 10. mars 1972, rundskriv av 15. mars 1972 og 12. oktober 1973 fra Norges Bank.

Tabelloversikt

- 1 Norges Banks balanse
- 2 Norges Banks innenlandske utlån fordelt på låntakere
- 3 Utenriksregnskap for Norge
- 4 Norges totale gull- og valutabeholdninger
- 5 Salgskurser for en del valutaer på Oslo Børs
- 6 Bankenes likviditet. Endringsanalyse
- 7 Forretningsbankenes balanse
- 8 Forretningsbankenes utlån til publikum
- 9a Forretningsbanker. Utlån til publikum fordelt på utlånsarter
- 9b Forretningsbanker. Bevilget kassekreditt og byggelån
- 10 Forretningsbankenes likviditet
- 11 Sparebankenes balanse
- 12 Sparebankenes utlån til publikum
- 13a Sparebanker. Utlån til publikum fordelt på utlånsarter
- 13b Sparebanker. Bevilget kassekreditt og byggelån
- 14 Sparebankenes likviditet
- 15 Balanse for private finansieringsselskaper
- 16 Balanseutdrag for livsforsikringsselskaper
- 17 Balanseutdrag for skadeforsikringsselskaper

- 18 Balanse for statsbanker
- 19 Balanse for kredittforeninger o. l.
- 20 Nettoemisjoner av norske ihendehaverobligasjoner fordelt på långivere
- 21 Kreditt-tilførsel til private og kommuner
- 22a Endringer i publikums likviditet
- 22b Sammensetningen av publikums likviditet

Standard tegn

.. Oppgave mangler.

Kilder

Statistisk Sentralbyrå

Norges Bank

Tabell 1. Norges Banks balanse (Mill. kroner)

	Balanse pr. 31/10 1973	Endringer					
		1/10—31/10		1/1—31/10		Siste 12 mndr. pr. 31/10-73	
		1972	1973	1972	1973	Belop	%
<i>Aktiva:</i>							
Offisielle gull- og valuta- reserver	9 052	÷ 206	÷ 389	1 101	250	276	3,1
Norske statskassveksler	302	84	50	47	219	198	>100
Norske ihendehaver- obligasjoner	742	÷ 16	÷ 18	÷ 62	÷ 113	÷ 52	÷ 6,5
Utlån til forretnings- og sparebanker	1 269	330	24	425	390	752	>100
Statens konsoliderte konto	5 430	0	0	0	0	0	0
Andre aktiva	2 352	69	95	÷ 129	÷ 11	181	8,6
Aktiva i alt	19 147	261	÷ 238	1 382	735	1 355	7,6
<i>Passiva:</i>							
Sedler og mynt i omlop	9 309	÷ 35	÷ 99	184	129	702	8,2
Statens konti	3 925	526	342	1 419	1 066	679	20,9
Andre offentlige konti	1 616	÷ 79	5	46	193	421	35,2
Folioinnskudd fra forret- nings- og sparebanker	54	÷ 160	÷ 221	28	÷ 203	26	92,9
Utenlandske krone- innskudd m. v.	195	÷ 24	÷ 323	33	53	76	63,9
Skattefrie fondsav- setninger	1 034	÷ 21	÷ 10	÷ 240	÷ 200	÷ 217	÷ 17,3
Andre passiva	3 014	54	68	÷ 88	÷ 303	÷ 332	÷ 9,9
Passiva i alt	19 147	261	÷ 238	1 382	735	1 355	7,6

Tabell 2. Norges Banks innenlandske utlån fordelt på låntakere (Mill. kroner)

Låntakere	Balanse pr. 31/10 1973	Endringer				Siste 12 mndr. pr. 31/10-73	
		1/10—31/10		1/1—31/10		Beløp	%
		1972	1973	1972	1973		
Forretningsbanker	1 192	364	51	423	329	687	>100
Sparebanker	76	÷ 34	÷ 28	2	60	64	>100
Kredittforeninger o. l.	31	30	6	÷ 11	÷ 18	0	0
Kommuner og kommune- foretak	1	0	0	0	0	0	0
Næringsmiddelindustri	54	÷ 1	2	13	9	5	10,2
<i>Herav:</i>							
Fisketilvirking ¹⁾	53	÷ 2	2	12	9	6	12,8
Annen industri	2	÷ 1	0	÷ 4	1	1	>100
Varehandel	17	0	0	0	1	2	13,3
I alt	1 373	358	31	423	382	759	>100

Fotnote: Se siste side.

Tabell 3. Utenriksregnskap for Norge (Mill. kroner)

	1/9—30/9		1/1—30/9	
	1972	1973	1972	1973
Eksport av varer	1 632	1 824	13 301	15 790
Import av varer	÷ 2 019	÷ 3 044	÷ 18 516	÷ 21 809
Varebalansen	÷ 387	÷ 1 220	÷ 5 215	÷ 6 019
Eksport av nye skip	101	76	913	642
Rederienes nettoimport av skip	÷ 79	÷ 489	÷ 956	÷ 1 819
Nettovalutafrakter	977	815	5 817	6 880
Reisetrafikk, netto	÷ 17	÷ 38	39	÷ 102
Andre tjenester, netto	÷ 50	÷ 114	107	÷ 282
Vare- og tjenestebalansen	545	÷ 970	705	÷ 700
Rente- og stonadsbalansen	÷ 65	÷ 75	÷ 725	÷ 930
Driftsbalansen	480	÷ 1 045	÷ 20	÷ 1 630
Langsiktige kapitaltransaksjoner, netto:				
Offentlig forvaltning	93	50	294	102
Finansinstitusjoner	2	19	176	45
Offentlige foretak	4	2	89	206
Rederier ¹⁾	÷ 23	240	282	1 463
Direkte investeringer i Norge	171	1 259	881	2 178
Direkte investeringer i utlandet	÷ 11	÷ 19	8	÷ 86
Lån til utlandet	÷ 17	÷ 14	÷ 84	÷ 203
Annet	58	195	322	769
Grunnbalansen	757	687	1 948	2 844
Endring i totale netto gull- og valuta- beholdninger ikke forårsaket av transaksjoner	1	13	213	÷ 738
Endring i totale netto gull- og valutabeholdninger (økning ÷)	80	÷ 144	÷ 1 436	÷ 2 317
«Uforklart differanse»	÷ 411	115	÷ 250	1 029
Andre kortsiktige kapital- transaksjoner, netto	÷ 427	÷ 671	÷ 475	÷ 818

Fotnote: Se siste side.

Tabell 4. Norges totale gull- og valutabeholdninger (Mill. kroner)

	Balanse pr. 30/9 1973	Endringer				Siste 12 mndr. pr. 30/9 1973
		1/9—30/9		1/1—30/9		
		1972	1973	1972	1973	
<i>Norges Banks netto gull- og valuta- beholdninger (a ÷ b)</i>	8 922	÷ 317	÷ 505	1 250	262	83
a) Offisielle gull- og valutareserver	9 439	÷ 270	÷ 140	1 307	637	457
<i>Herav:</i>						
Gull	247	0	0	1	0	7
Reserveposisjon i IMF	478	÷ 14	0	59	÷ 19	÷ 26
Spesielle trekkrettigheter i IMF	635	0	0	237	1	2
Bankinnskudd i utlandet og utenlandske verdipapirer	8 079	÷ 256	÷ 140	1 010	655	474
b) Utenlandske kroneinnskudd i Norges Bank	517	47	365	57	375	374
<i>Herav:</i>						
Banker	473	67	371	68	375	366
Andre innskytere	44	÷ 20	÷ 6	÷ 11	0	8
<i>Forretnings- og sparebankers netto valutabeholdninger (a ÷ b)</i>	÷ 675	10	361	÷ 92	662	666
a) Bankinnskudd i utlandet	1 076	÷ 147	152	÷ 259	÷ 7	167
b) Kortsiktig gjeld til utlandet	1 751	÷ 157	÷ 209	÷ 167	÷ 669	÷ 499
<i>Norges Banks og forretnings- og sparebankers netto gull- og valuta- beholdninger</i>	8 247	÷ 307	÷ 144	1 158	924	749
<i>Andre sektors netto valuta- beholdninger (a ÷ b)</i>	2 131	227	294	278	1 346	1 271
a) Bankinnskudd i utlandet og utenlandske verdipapirer	3 505	164	200	370	1 018	1 012
<i>Herav:</i>						
Rederier	2 150	47	86	148	660	629
Forsikringsselskaper	800	12	31	87	40	68
Handels- og industriselskaper o. a.	555	105	83	135	318	315
b) Kortsiktige valutalån fra utlandet	1 374	÷ 63	÷ 94	92	÷ 328	÷ 259
<i>Totale netto gull- og valuta- beholdninger</i>	10 378	÷ 80	150	1 436	2 270	2 020

Tabell 5. Salgskurser for en del valutaer notert på Oslo Børs

	100 Danske kr.	100 Svenske kr.	1 £	1 U.S. \$	1 Canadisk \$	100 Tyske mark	100 Schw. frs.	100 Gylden	100 Belgiske frs.	100 Franske frs.	100 Lite
Sentralkurs ¹⁾	90,672	124,914	.. ²⁾	5,69606 ³⁾	.. ³⁾	213,413	.. ³⁾	204,807	14,1221	123,716	.. ³⁾
1968 Gjennomsnitt	95,6518	138,5376	17,1125	7,1497	6,6399	224,084	165,9251	215,048	14,3459	144,565	1,1493
Høyest	96,10	138,90	17,24½	7,15¼	6,68	180,35	166,80	198,95	14,43½	145,65	1,153
Lavest	95,15	138,25	17,03	7,14½	6,56½	178,05	164,55	196,40	14,22½	143,90	1,146
1969 Gjennomsnitt	95,2343	138,499	17,089	7,1505	6,6436	..	166,0720	197,5795	14,2908	..	1,14231
Høyest	95,60	139,05	17,16½	7,16	7,12½	195,25	166,85	199,45	14,45	144,80	1,149
Lavest	94,80	138,15	17,01½	7,14	6,66	177,80	165,00	196,00	14,20½	128,20	1,138
1970 Gjennomsnitt	95,4872	138,0836	17,1277	7,1508	6,8618	196,3492	166,1543	197,9911	14,4293	129,5443	1,1427
Høyest	95,65	138,85	17,22	7,16	7,12½	197,35	166,85	199,25	14,45	129,90	1,153
Lavest	95,35	137,35	17,03	7,13	6,66	194,00	165,15	196,85	14,38	128,75	1,138
1971 Gjennomsnitt	95,078	137,864	17,172	7,024	6,961	202,311	171,141	201,554	14,503	129,691	1,1389
Høyest	95,70	138,85	17,29½	7,15¼	7,13½	210,70	176,00	208,00	14,98½	129,85	1,152
Lavest	93,35	135,80	16,91	6,70	6,71	196,15	165,65	197,85	14,28	122,20	1,118
1972 Gjennomsnitt	95,0685	138,8190	16,4822	6,5943	6,6616	206,9772	172,9671	205,6454	15,0086	130,9345	1,1326
Høyest	97,25	140,50	17,42	6,73¾	6,77¾	209,85	176,45	210,65	15,28	132,65	1,144
Lavest	93,45	137,25	15,32	6,51	6,57½	204,35	169,85	203,00	14,85½	128,65	1,122
1973 Oktober											
Høyest	97,60	133,05	13,53½	5,58¼	5,60	229,10	183,20	220,35	15,12	131,75	0,99
Lavest	96,70	130,60	13,19	5,42	5,42¾	225,50	179,60	218,25	14,88	129,50	0,966
31. oktober	97,60	133,05	13,53½	5,56	5,57¾	227,35	179,85	218,50	15,07	131,75	0,981

Fotnoter: Se siste side.

Tabell 6. Bankenes likviditet. Endringsanalyse (Mill. kroner)

Likviditetstilførsel +/inndragning ÷	1/10—31/10		1/1—31/10		Siste 12 mndr.
	1972	1973	1972	1973	pr. 31/10-73
1. Staten og andre offentlige konti	÷ 97	÷ 497	÷ 1 576	÷ 1 106	÷ 811
2. Publikums kassehold (oppgang ÷)	86	124	÷ 142	÷ 63	÷ 674
3. Norges Banks andre transaksjoner enn kreditt til banker ¹⁾ og kjøp av valuta fra banker	49	92	611	392	505
4. Likviditetsvirkning ved «ytre» faktorer i alt (1+2+3)	38	÷ 281	÷ 1 107	÷ 777	÷ 980
5. Bankenes nettosalg av valuta til Norges Bank	÷ 210	÷ 84	650	796	879
6. Bankenes likviditetslån i Norges Bank	329	23	424	390	752
7. Endring i «sjekker under forsendelse m. v.» i Norges Bank	÷ 63	65	÷ 44	÷ 61	196
A. Primærlikvider (4+5+6+7)	94	÷ 277	÷ 77	348	847
<i>Herav:</i>					
Folio i Norges Bank ²⁾	÷ 160	÷ 220	÷ 452	÷ 204	26
Statskasseveksler ²⁾	179	÷ 112	337	485	723
Kassebeholdning	51	26	41	67	29
Postgiro	24	29	÷ 3	0	69
B. Pliktige primærreserver ¹⁾	320	90	306	788	1 180
C. Disponible primærreserver (A÷B)	÷ 226	÷ 367	÷ 383	÷ 440	÷ 333
8. Bankenes nettokjøp av valuta fra Norges Bank	210	84	÷ 650	÷ 796	÷ 879
9. Lån i utlandet	4	199	÷ 204	÷ 459	÷ 284
10. Tilførsel av valuta fra andre norske sektorer	÷ 358	÷ 244	453	1 287	1 513
D. Innskudd i utenlandske banker (8+9+10)	÷ 144	39	÷ 401	32	350
E. Overskuddsreserver (C+D)	÷ 370	÷ 328	÷ 784	÷ 408	17
F. Likviditetslån (Lån i Norges Bank og innskudd fra og lån i utenlandske banker)	323	214	198	66	639
G. «Frie» likvider (E÷F)	÷ 693	÷ 542	÷ 982	÷ 474	÷ 622
«Frie» likvider pr. utgangen av perioden:					
Mill. kroner	÷ 1 579	÷ 2 201			
I prosent av forvaltningskapitalen	÷ 3,0	÷ 3,6			

Fotnoter: Se siste side.

Tabell 7. Forretningsbankenes balanse (Mill. kroner)

	Balanse pr. 31/10 1973	Endringer					
		1/10—31/10		1/1—31/10		Siste 12 mndr. pr. 31/10-73	
		1972	1973	1972	1973	Beløp	%
<i>Aktiva:</i>							
Primærlikvider	2 126	276	÷ 110	55	÷ 256	323	17,9
Statsobligasjoner	3 497	÷ 13	÷ 44	582	294	233	7,1
Statsgaranterte ihendehaver- obligasjoner	1 375	÷ 14	23	145	287	370	36,8
Andre norske ihendehaver- obligasjoner	1 698	÷ 7	32	350	560	637	60,0
Innskudd i forretnings- og sparebanker	1 018	÷ 134	÷ 80	÷ 136	÷ 128	176	20,9
Innskudd i utenlandske banker	1 092	÷ 144	40	÷ 403	17	336	44,4
Lån til utlandet	370	5	÷ 4	27	÷ 38	÷ 6	÷ 1,6
Utlån til publikum	21 081	61	÷ 30	2 126	1 753	1 955	10,2
Øvrige aktiva — en bloc- avskrivninger	2 174	20	38	84	332	266	13,9
Aktiva i alt	34 431	50	÷ 135	2 830	2 821	4 290	14,2
<i>Passiva:</i>							
Innskudd fra publikum i norske kroner	22 400	335	25	1 810	2 150	2 900	14,9
Innskudd fra publikum i utenlandsk valuta	1 261	÷ 65	199	÷ 343	408	495	64,6
Innskudd fra forretningsbanker	1 385	÷ 147	75	86	÷ 83	160	13,1
Innskudd fra sparebanker	1 562	158	81	420	÷ 233	÷ 397	÷ 20,3
Lån i Norges Bank	1 188	359	47	418	322	688	> 100
Utenlandske innskudd og lån i utlandet	1 668	÷ 8	202	÷ 177	÷ 420	÷ 229	÷ 12,1
Annen gjeld	1 302	÷ 612	÷ 715	10	÷ 142	272	26,4
Øvrige passiva	3 665	30	÷ 49	606	819	401	12,3
Passiva i alt	34 431	50	÷ 135	2 830	2 821	4 290	14,2
<i>Spesifikasjoner:</i>							
Fordringer på utlandet	2 241	÷ 141	220	÷ 200	223	529	30,9
Gjeld til utlandet	2 184	5	374	÷ 15	÷ 253	÷ 77	÷ 3,4
Garantier	8 500	÷ 72	137	945	1 047	1 081	14,6

Tabell 8. Forretningsbankenes utlån til publikum (Mill. kroner)

	Månedlig utlans- økning	1972		Månedlig utlans- økning	1973	
		Kumulert utlansøkning			Kumulert utlansøkning	
		Faktiske tall	Sesong- korrigerede tall		Faktiske tall	Sesong- korrigerede tall
Januar	÷ 86	÷ 86	93	÷ 247	÷ 247	7
Februar	365	279	224	664	417	430
Mars	479	758	428	451	868	573
April	205	963	500	282	1 150	721
Mai	234	1 197	605	÷ 20	1 130	565
Juni	446	1 643	839	242	1 372	569
Juli	÷ 289	1 354	1 039	÷ 408	964	700
August	261	1 615	1 140	271	1 235	793
September	450	2 065	1 372	548	1 783	1 090
Oktober	61	2 126	1 667	÷ 30	1 753	1 315
November	263	2 389	1 938			
Desember	÷ 61	2 328	2 328			

Tabell 9a. Forretningsbanker. Utlån til publikum fordelt på utlånsarter

Ved utgangen av måneden	Pantelån	Norske veksler	Vekselobl. og gjelds- brevlån	Kasse- kreditt	Bygge- lån	Andre utlån i n. kr.	Utlån i utenl. valuta	Utlån til publ. i alt
<i>1971 - Desember</i>								
Mill. kr.	1 286	1 986	5 216	5 194	2 731	223	364	17 000
Andel av total i %	7,6	11,6	30,7	30,6	16,1	1,3	2,1	100
<i>1972 - Oktober</i>								
Mill. kr.	1 357	1 960	6 340	5 893	3 014	272	290	19 126
Andel av total i %	7,1	10,3	33,1	30,8	15,8	1,4	1,5	100
<i>1972 - Desember</i>								
Mill. kr.	1 360	1 964	6 610	5 859	2 970	256	309	19 328
Andel av total i %	7,0	10,2	34,2	30,3	15,4	1,3	1,6	100
<i>1973 - Oktober</i>								
Mill. kr.	1 382	2 037	7 680	6 392	3 089	290	211	21 081
Andel av total i %	6,6	9,7	36,3	30,3	14,6	1,4	1,0	100
<i>Endring i perioden</i>								
1972 - Oktober	5	9	171	÷ 164	18	16	6	61
1973 - Oktober	18	44	188	÷ 290	÷ 30	35	5	÷ 30
1972 Januar/oktober	71	÷ 26	1 124	699	283	49	÷ 74	2 126
1973 Januar/oktober	22	73	1 070	533	119	34	÷ 98	1 753

Tabell 9b. Forretningsbanker. Bevilget kassekreditt og byggelån

	Bevilget (Mill. kroner)		Utnyttingsgrad i %	
	Kassekreditt	Byggelån	Kassekreditt	Byggelån
1971 Desember	8 817	4 797	58,9	56,9
1972 Oktober	9 931	5 000	59,3	60,3
Desember	10 046	5 104	58,3	58,2
1973 Oktober	10 930	5 358	58,5	57,7
<i>Endring i perioden</i>			<i>(Prosentpoeng)</i>	
1972 Oktober	÷ 24	÷ 56	÷ 1,5	1,0
1973 Oktober	11	39	÷ 2,7	÷ 0,9
1972 Januar/oktober	1 114	203	0,4	3,4
1973 Januar/oktober	884	254	0,2	÷ 0,5

Tabell 10. Forretningsbankenes likviditet (Mill. kroner)

Ved utgangen av måneden	Innskudd i utenl. banker (1)	Innskudd i spare- banker (2)	Primær- likvider (3)	Pliktige primær- likvi- der ¹⁾ (4)	Lån i Norges Bank (5)	Innskudd fra og lån i utenl. banker (6)	«Frie» likvider (1+2+3÷4÷5÷6)	
							I alt (7)	I % av forv.kap. (8)
1971 Desember	1 159	246	1 748	1 607	82	1 682	÷ 218	÷ 0,8
1972 Mars	880	242	1 562	1 657	97	1 450	÷ 520	÷ 1,8
Juni	932	259	1 508	1 732	312	1 434	÷ 779	÷ 2,6
September	900	248	1 527	1 769	141	1 451	÷ 686	÷ 2,3
Desember	1 075	351	2 382	2 463	866	1 667	÷ 1 188	÷ 3,8
1972 Oktober	756	197	1 803	2 085	500	1 455	÷ 1 284	÷ 4,3
1973 Januar	828	241	2 171	2 506	35	1 575	÷ 876	÷ 2,8
Februar	957	261	2 016	2 450	446	1 705	÷ 1 367	÷ 4,3
Mars	964	343	2 095	2 505	554	1 573	÷ 1 230	÷ 3,8
April	676	405	2 172	2 542	645	1 494	÷ 1 428	÷ 4,4
Mai	632	364	1 814	2 591	135	1 570	÷ 1 486	÷ 4,6
Juni	892	362	2 106	2 574	671	1 358	÷ 1 243	÷ 3,7
Juli	972	321	2 085	2 668	80	1 341	÷ 711	÷ 2,1
August	912	360	2 134	2 633	783	1 269	÷ 1 279	÷ 3,8
September	1 052	378	2 236	2 658	1 141	1 151	÷ 1 284	÷ 3,7
Oktober	1 092	272	2 126	2 738	1 188	1 342	÷ 1 778	÷ 5,2
November								
Desember								
<i>Endring i perioden</i>								
1972 Oktober	÷ 144	÷ 51	276	316	359	4	÷ 598	÷ 2,0
1973 Oktober	40	÷ 106	÷ 110	80	47	191	÷ 494	÷ 1,5
1972 Januar/oktober	÷ 403	÷ 49	55	478	418	÷ 227	÷ 1 066	÷ 3,5
1973 Januar/oktober	17	÷ 79	÷ 256	275	322	÷ 325	÷ 590	÷ 1,4

Fotnote: Se siste side.

Tabell 11. Sparebankenes balanse (Mill. kroner)

	Balanse pr. 31/10 1973	Endringer					
		1/10—31/10		1/1—31/10		Siste 12 mndr. pr. 31/10-73	
		1972	1973	1972	1973	Beløp	%
<i>Aktiva:</i>							
Primærlikvider	717	44	31	÷ 143	431	462	64,4
Statsobligasjoner	2 217	÷ 8	÷ 22	208	158	145	6,5
Statsgaranterte ihendehaverobligasjoner	1 523	÷ 5	÷ 52	192	55	128	8,4
Andre norske ihendehaverobligasjoner	1 344	6	0	219	365	443	33,0
Innskudd i forretningsbanker	2 011	391	300	409	÷ 386	÷ 555	÷ 27,6
Innskudd i sparebanker	401	38	3	75	÷ 61	÷ 85	÷ 21,2
Utlån til publikum	15 103	÷ 5	111	1 063	1 531	1 890	12,5
Øvrige aktiva — en bloc avskrivninger	270	÷ 11	3	7	÷ 33	÷ 21	÷ 7,8
Aktiva i alt	23 586	450	374	2 030	2 060	2 407	10,2
<i>Passiva:</i>							
Innskudd fra publikum	21 149	443	468	1 472	1 404	2 093	9,9
Innskudd fra forretnings- og sparebanker	522	÷ 20	÷ 18	÷ 17	÷ 11	47	9,0
Øvrige passivaposter	1 915	27	÷ 76	575	667	267	13,9
Passiva i alt	23 586	450	374	2 030	2 060	2 407	10,2
<i>Spesifikasjoner:</i>							
Fordringer på utlandet	55	÷ 1	÷ 6	4	17	17	44,7
Gjeld til utlandet	115	1	0	4	2	1	0,9
Garantier	357	1	3	39	52	59	19,8

Tabell 12. Sparebankenes utlån til publikum (Mill. kroner)

	1972			1973		
	Månedlig utlånsokning	Kumulert utlånsokn.		Månedlig utlånsokning	Kumulert utlånsokn.	
		Faktiske tall	Sesong-korrigerede tall		Faktiske tall	Sesong-korrigerede tall
Januar	7	7	106	54	54	145
Februar	130	137	226	165	219	300
Mars	174	311	358	284	503	540
April	133	444	500	127	630	678
Mai	121	565	597	173	803	826
Juni	210	775	795	236	1 039	1 050
Juli	30	805	883	102	1 141	1 214
August	80	885	976	92	1 233	1 318
September	183	1 068	1 124	187	1 420	1 467
Oktober	÷ 5	1 063	1 127	111	1 531	1 586
November	179	1 242	1 341			
Desember	180	1 422	1 422			

Tabell 13a. Sparebanker. Utlån til publikum fordelt på utlånsarter

Ved utgangen av måneden	Pantelån	Norske vekslers	Vekselobligasjons- og gjeldsbrevlån	Kassekreditt	Byggelån	Andre utlån	Utlån til publikum i alt
<i>1971 - Desember</i>							
Mill. kroner	5 687	277	4 785	1 202	2 046	43	14 040
Andel av total %	40,5	2,0	34,1	8,6	14,5	0,3	100
<i>1972 Oktober</i>							
Mill. kroner	5 887	275	5 433	1 289	2 167	52	15 103
Andel av total %	39,0	1,8	36,0	8,6	14,3	0,3	100
<i>1972 - Desember</i>							
Mill. kroner	5 910	283	5 620	1 390	2 213	46	15 462
Andel av total %	38,2	1,8	36,4	9,0	14,3	0,3	100
<i>1973 - Oktober</i>							
Mill. kroner	6 087	297	6 558	1 533	2 467	51	16 993
Andel av total %	35,8	1,7	38,6	9,1	14,5	0,3	100
<i>Endring i perioden</i>							
1972 Oktober	23	÷ 1	71	÷ 72	÷ 25	÷ 1	÷ 5
1973 - Oktober	17	4	115	÷ 51	26	0	111
1972 Januar/oktober	200	÷ 2	648	87	121	9	1 063
1973 Januar/oktober	177	14	938	143	254	5	1 531

Tabell 13b. Sparebanker. Bevilget kassekreditt og byggelån

	Bevilget (Mill. kroner)		Utnyttingsgrad i %	
	Kassekreditt	Byggelån	Kassekreditt	Byggelån
1971 Desember	1 833	3 254	65,6	62,9
1972 Oktober	2 081	3 381	61,9	64,1
Desember	2 154	3 434	64,5	64,4
1973 Oktober	2 358	3 883	65,0	63,5
<i>Endring i perioden</i>				
			(Prosentpoeng)	
1972 Oktober	6	÷ 15	÷ 3,7	÷ 0,5
1973 Oktober	÷ 3	72	÷ 2,1	÷ 0,6
1972 Januar/oktober	248	127	÷ 3,7	1,2
1973 Januar/oktober	204	449	0,5	÷ 0,9

Tabell 14. Sparebankenes likviditet (Mill. kroner)

Ved utgangen av måneden	Innskudd i uten- landske banker	Innskudd i forret- nings- banker	Primær- likvider	Pliktige primær- likvider ¹⁾	Lån i Norges Bank	Innskudd fra og lån i uten- landske banker	«Frie» likvider	
							(1 + 2 + 3 ÷ 4 ÷ 5 ÷ 6)	I alt
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1971 Desember	7	1 602	860	787	9	4	1 669	7,7
1972 Mars	6	1 730	718	621	18	2	1 813	8,2
Juni	13	2 029	355	193	16	2	2 186	9,6
September	9	1 620	673	612	41	3	1 646	7,1
Desember	8	1 842	748	629	12	4	1 953	8,2
1972 Oktober	9	2 011	717	615	12	5	2 105	8,9
1973 Januar	6	1 911	771	633	26	3	2 026	8,4
Februar	6	1 983	741	638	13	3	2 076	8,6
Mars	8	1 530	707	645	18	3	1 579	6,5
April	8	1 801	749	646	58	6	1 848	7,5
Mai	8	1 461	763	656	82	5	1 489	6,1
Juni	9	1 638	908	871	67	5	1 612	6,4
Juli	13	1 728	979	895	63	6	1 756	6,9
August	12	1 688	916	903	47	8	1 658	6,5
September	24	1 156	1 148	1 132	102	5	1 089	4,3
Oktober	23	1 456	1 179	1 142	69	5	1 442	5,5
November								
Desember								
<i>Endring i perioden</i>								
1972 Oktober	0	391	44	3	÷ 29	2	459	1,8
1973 Oktober	÷ 1	300	31	10	÷ 33	0	353	1,2
1972 Januar/oktober	2	409	÷ 143	÷ 172	3	1	436	1,2
1973 Januar/oktober	15	÷ 386	431	513	57	1	÷ 511	÷ 2,7

Fotnote: Se siste side.

Tabell 15. Balanse for private finansieringsselskaper (Mill. kroner)

	Balanse pr. 30/9 1973	Endringer					
		3. kvartal		1.—3. kvartal		Siste 12 mndr. pr. 30/9-73	
		1972	1973	1972	1973	Beløp	%
<i>Aktiva:</i>							
Bankinnskudd	100	20	÷ 55	9	÷ 51	÷ 29	÷ 22,5
Utlån til publikum ¹⁾	2 205	71	52	143	142	122	5,9
Utlån til andre sektorer	860	27	÷ 68	33	÷ 134	7	0,8
Andre aktiva	1 132	70	28	115	136	159	16,3
Aktiva i alt ²⁾	4 234	188	÷ 41	295	91	251	6,3
<i>Passiva:</i>							
Lån i norske finansinstitusjoner	932	40	93	÷ 23	51	99	11,9
Andre innenlandske lån	1 778	35	÷ 139	176	÷ 23	÷ 2	÷ 0,1
Lån i utlandet	404	41	÷ 66	72	÷ 124	÷ 59	÷ 12,7
Kapital, fond m. v.	324	5	13	25	17	23	7,6
Andre passiva	796	67	58	45	170	190	31,4
Passiva i alt	4 234	188	÷ 41	295	91	251	6,3

Fotnoter: Se siste side.

Tabell 16. Balanseutdrag for livsforsikringselskaper (Mill. kroner)

	Balanse pr. 30/9 1973	Endringer					
		3. kvartal		1.—3. kvartal		Siste 12 mndr. pr. 30/9-73	
		1972	1973	1972	1973	Beløp	%
<i>Aktiva:</i>							
Kassebeholdning og bankinnskudd	137	2	÷ 99	30	÷ 33	÷ 65	÷ 32,2
Statsobligasjoner	1 761	÷ 12	8	23	22	13	0,7
Statsgaranterte obligasjoner	25	5	÷ 7	14	17	4	19,0
Andre norske ihendehaverobligasjoner	4 010	111	102	294	323	441	12,4
Utlån til publikum	7 449	113	176	350	466	598	8,7
Utlån til andre sektorer	153	÷ 28	÷ 8	÷ 11	42	114	>100
Andre spesifiserte aktiva	899	10	20	58	45	52	6,1
Balanseutdrag i alt	14 434	201	192	758	882	1 157	8,7

Tabell 17. Balanseutdrag for skadeforsikringselskaper (Mill. kroner)

	Balanse pr. 30/9 1973	Endringer					
		3. kvartal		1.—3. kvartal		Siste 12 mndr. pr. 30/9-73	
		1972	1973	1972	1973	Belop	%
<i>Aktiva:</i>							
Kassebeholdning og bankinnskudd	584	138	6	120	÷ 7	÷ 66	÷ 10,2
Stats- og statsgaranterte obligasjoner	2	0	÷ 2	÷ 1	÷ 2	÷ 2	÷ 50,0
Andre norske ihendehaverobligasjoner	110	÷ 2	÷ 1	0	÷ 5	÷ 5	÷ 4,3
Utlån til publikum	1 552	46	52	116	136	149	10,6
Utlån til andre sektorer	360	÷ 33	79	55	126	110	44,0
Andre spesifiserte aktiva	1 409	33	58	75	107	180	14,6
Aktiva i alt	4 017	182	192	365	355	366	10,0

Tabell 18. Balanse for statsbanker¹) (Mill. kroner)

	Balanse pr. 31/10 1973	Endringer					
		1/10—31/10		1/1—31/10		Siste 12 mndr. pr. 31/10-73	
		1972	1973	1972	1973	Beløp	%
<i>Aktiva:</i>							
Kassebeholdning og bankinnskudd	342	÷ 18	÷ 9	39	÷ 160	÷ 31	÷ 8,3
Utlån til publikum	27 462	296	388	2 741	2 929	3 858	16,3
Utlån til statsforvaltningen	381	÷ 45	÷ 32	12	33	152	66,4
Andre fordringer på statskassen	624	÷ 14	26	49	23	135	27,6
Andre aktiva	211	÷ 8	÷ 12	÷ 119	35	20	10,5
Aktiva i alt	29 020	211	361	2 722	2 860	4 134	16,6
<i>Passiva:</i>							
Ihendehaverobligasjonslån							
<i>Herav:</i>							
I norske kroner	1 806	÷ 17	1	251	317	504	38,7
I utenlandsk valuta	822	0	0	203	75	206	33,4
Lån fra statskassen	23 762	198	275	2 082	2 192	3 164	15,4
Andre lån	438	÷ 15	÷ 10	26	8	÷ 16	÷ 3,5
Aksjekapital, fond m. v.	1 743	0	2	72	24	130	8,1
Andre passiva	449	45	93	88	244	146	48,2
Passiva i alt	29 020	211	361	2 722	2 860	4 134	16,6

Fotnote: Se siste side.

Tabell 19. Balanse for kredittforeninger o. l. (Mill. kroner)

	Balanse pr. 30/9 1973	Endringer					
		3. kvartal		1.—3. kvartal		Siste 12 mndr. pr. 30/9-73	
		1972	1973	1972	1973	Beløp	%
<i>Aktiva:</i>							
Kassebeholdning og bankinnskudd	836	30	÷ 38	180	234	215	34,6
Utlån til publikum ¹⁾	7 739	142	300	440	583	935	13,7
Herav fra institusjoner som finansierer:							
a) Realkreditt	3 139	38	56	148	183	319	11,3
b) Skip	2 781	65	127	175	211	315	12,8
Andre aktiva	189	22	40	2	29	42	28,6
Aktiva i alt²⁾	8 675	194	302	622	846	1 173	15,6
<i>Passiva:</i>							
Ihendehaverobligasjonslån	7 829	207	302	664	871	1 096	16,3
Annen gjeld	186	÷ 35	÷ 19	÷ 133	÷ 139	1	0,5
Kapital, fond m. v.	660	22	19	91	114	76	13,0
Passiva i alt	8 675	194	302	622	846	1 173	15,6

Fotnoter: Se siste side.

Tabell 20. Nettoemisjoner av norske ihendehaverobligasjoner fordelt på långivere (Mill. kroner)

	Beholdning av norske ihende- haverobli- gasjoner pr. 30/9 1973	Endringer					
		3. kvartal		1.—3. kvartal		Siste 12 mndr. pr. 30/9-73	
		1972	1973	1972	1973	Beløp	%
Folketrygdfondet	4 440	604	162	698	632	848	23,6
Postsparebanken og postgiro	4 051	÷ 41	÷ 48	÷ 85	575	713	21,4
Livsforsikringselskaper	5 796	104	103	331	362	458	8,6
Forretningsbanker	6 559	409	274	1 111	1 130	1 195	22,3
Sparebanker	5 874	175	301	626	652	783	15,4
Norges Bank	760	÷ 30	÷ 37	÷ 46	÷ 95	÷ 50	÷ 6,2
Andre (rest.) ¹⁾	4 389	÷ 431	15	÷ 426	÷ 3	136	3,2
I alt²⁾	31 869	790	770	2 209	3 253	4 083	14,7

Fotnoter: Se siste side.

Tabell 21. Kreditt-tilførsel til private og kommuner (Mill. kroner)

	1.-3. kvartal		Revidert budsjett- tall for 1973 ^{a)}	Kred.tilf. 1.-3. kvartal 1973 sml. med 1.-3. kvartal 1972	Bud- sjettert økning i tilførselen i hele 1973 ^{b)}
	1972	1973			
	(1)	(2)	(3)	(4)=(2)÷(1)	(5)
Forretningsbanker	2 065	1 783	1 850	÷ 282	÷ 478
Sparebanker	1 068	1 420	1 650	352	228
Private finansieringsselskaper	143	142	200	÷ 1	77
Forsikring	528	674	700	146	30
<i>Herav:</i>					
Livsforsikring	350	466	..	116	..
Annen forsikring	178 ^{c)}	208 ^{c)}	..	30	..
Statsbanker m.v. ^{d)}	2 493 ^{e)}	2 689 ^{e)}	4 000	196	282
Kredittforeninger o. l.	342 ^{e)}	551 ^{e)}	1 720	209	706
Obligasjonsmarkedet	289	493		203	
Samlet spesifisert kreditt-tilførsel fra innenlandske kilder	6 928	7 751	10 120	823	845
Direkte kapitalinngang fra utlandet	1 095	3 700	5 731	2 605	4 223
<i>Herav:</i>					
Rederier	322	939	1 100	617	802
Regulert kapitalinngang til andre private og kommuner	505 ^{f)}	160 ^{f)}	586	÷ 345	73
Ikke regulert kapitalinngang til andre private og kommuner (hovedsakelig virksomhet på den norske kontinentalsokkel)	518 ^{f)}	1 572	3 445	1 054	2 364
Andre kortsiktige kapitaltransaksjoner og statistiske feil	÷ 250	1 029	600	1 279	984
Samlet spesifisert kreditt-tilførsel	8 023	11 451	15 851	3 428	5 068

Fotnoter: Se siste side.

Tabell 22 a. Endringer i publikums likviditet (Mill. kroner)

Likviditetstilførsel (+) Inndragning (÷)	1/10—31/10		1/1—31/10		Siste 12 mndr. pr. 31/10	
	1972	1973	1972	1973	1972	1973
A. Sentralmyndighetenes inntektsoverskudd m. v. ¹⁾ (÷)	1 037	1 083	÷ 2 090	÷ 2 032	÷ 2 879	÷ 2 462
B. Sentralmyndighetenes lånetransaksjoner ²⁾	332	360	2 710	2 825	3 450	3 652
Herav:						
Statsbankenes utlånsøkning	296	388	2 741	2 929	3 412	3 858
C. Forretnings- og sparebankenes kreditt-tilførsel ³⁾ (+) og inntektsoverskudd (÷)	100	528	3 090	3 634	4 720	5 661
Herav:						
Forretningsbankenes utlånsøkning	61	÷ 30	2 126	1 753	2 136	1 955
Sparebankenes utlånsøkning	÷ 5	111	1 063	1 531	1 270	1 890
D. Økning i skattefrie fondsavsetninger og skattefri banksparing (÷)	÷ 8	÷ 40	÷ 9	÷ 50	÷ 272	÷ 342
E. Publikums netto valutasalg til bankene	÷ 353	÷ 197	639	1 601	859	1 730
F. Uspesifisert tilførsel inkl. statistiske feil	÷ 325	÷ 983	÷ 209	÷ 1 101	÷ 219	÷ 1 127
G. Endring i publikums likviditet i alt (A + + F)	783	751	4 131	4 877	5 659	7 112
Herav:						
Sedler og mynt	÷ 89	÷ 132	138	65	516	682
Innskudd på anfordring	318	18	1 171	671	1 091	1 252
Unyttede kassekreditter og byggelån	154	464	505	742	971	1 018
Tidsinnskudd, ekskl. skattefrie banksparing	400	401	2 317	3 399	3 081	4 160
H. Endring i publikums likviditet i prosent av likviditetsmassen	1,3	1,1	7,3	7,8	10,3	11,8

Fotnoter: Se siste side.

Tabell 22b. Sammensetningen av publikums likviditet (Mill. kroner)

Beholdningstall ved utgangen av perioden	Sedler og mynt	Innskudd på anfordring ¹⁾	Unyttede kassekreditter og byggelån	Sum	Tidsinnskudd ¹⁾	Publikums likviditet i alt	Endring siste 12 mndr. i publikums likviditet i alt	
							Beløp	%
1971 Desember	7 999	9 151	7 525	24 675	31 562	56 237	5 965	11,9
1972 Januar	7 629	9 563	7 726	24 918	32 266	57 184	6 093	11,9
Februar	7 540	9 696	7 444	24 680	32 699	57 379	6 208	12,1
Mars	7 553	9 395	7 076	24 024	32 762	56 786	6 049	11,9
April	7 650	10 030	7 213	24 893	33 069	57 962	6 291	12,2
Mai	7 623	9 504	7 320	24 447	33 008	57 455	6 046	11,8
Juni	8 044	10 137	7 327	25 508	33 161	58 669	5 778	10,9
Juli	7 969	10 241	8 014	26 224	33 513	59 737	6 421	12,0
August	7 912	10 093	7 943	25 948	33 853	59 801	5 943	11,0
September	8 226	10 004	7 876	26 106	33 479	59 585	6 481	12,2
Oktober	8 137	10 322	8 030	26 489	33 879	60 368	5 659	10,3
November	8 161	10 403	8 238	26 802	33 441	60 243	5 233	9,5
Desember	8 754	10 903	8 306	27 963	34 640	62 603	6 366	11,3
1973 Januar	8 213	10 986	8 499	27 698	35 558	63 256	6 072	10,6
Februar	8 183	11 357	8 066	27 606	36 257	63 863	6 484	11,3
Mars	8 205	10 712	7 766	26 683	36 224	62 907	6 121	10,8
April	8 216	11 806	7 737	27 759	36 932	64 691	6 729	11,6
Mai	8 326	11 037	7 937	27 300	36 878	64 178	6 723	11,7
Juni	8 746	11 747	8 026	28 519	37 613	66 132	7 463	12,7
Juli	8 591	11 703	8 491	28 785	37 855	66 640	6 903	11,6
August	8 621	11 325	8 643	28 589	38 132	66 721	6 920	11,6
September	8 951	11 556	8 584	29 091	37 638	66 729	7 144	12,0
Oktober	8 819	11 574	9 048	29 441	38 039	67 480	7 122	11,8
November								
Desember								

Fotnote: Se siste side.

Fotnoter til tabellverket

Tabell 2:

¹⁾ Inkl. statsgaranterte fiskelån.

Tabell 3:

¹⁾ Inkl. endring i forskuddsbetalinger for skipsimport.

Tabell 5:

¹⁾ Sentralkurser i norsk regning basert på de sentralkurser eller pariteter som senest er meddelt Valutafondet (IMF).

²⁾ »Flytende» valuta.

Note: Siden 16. november 1973 er 1 krone = 0,14553 enheter SDR = 0,129328 gram gull.

Tabell 6:

¹⁾ «Kreditt til banker» er definert som summen av 6. Bankenes likviditetslån i Norges Bank og 7. Endring i «sjekker under forsendelse m. v.» i Norges Bank.

²⁾ Tallene bygger her på Norges Banks regnskap. På grunn av ulik periodisering i forhold til forretnings- og sparebankenes egne oppgaver kan det derfor oppstå avvik fra Statistisk Sentralbyrås oppgaver for forretnings- og sparebanker.

³⁾ Beregnet direkte på grunnlag av bankenes plikt til å holde *primære* likviditetsreserver. For de måneder da bankene ikke har vært pålagt spesielle primærreserverkrav, er pliktige primærreserver beregnet indirekte på følgende måte: Pliktige totale likviditetsreserver ifølge kredittlovens §§ 4—6 minus gjennomsnittsbeholdningen av sekundærlikvider.

Tabell 10 og tabell 14:

¹⁾ Se note 3, tabell 6.

Tabell 15 og tabell 19:

¹⁾ Før avskrivninger.

²⁾ Etter avskrivninger.

Tabell 18:

¹⁾ Eksklusive Postgiro og Postsparebanken.

Tabell 20:

¹⁾ Omfatter statens oppkjøpte egne obligasjoner.

²⁾ Her satt lik den samlede ihendehaverobligasjonsgjeld i norske kroner.

Tabell 21:

¹⁾ Differansen mellom budsjettert kreditt-tilførsel (kolonne 3) og faktisk kreditt-tilførsel i foregående år.

²⁾ Beregnet i Norges Bank.

³⁾ Inkl. Postgiro og Postsparebanken, men ikke Norges Bank.

⁴⁾ Inklusive lån gitt på basis av Kommunalbankens låneopptak i utlandet, 211 mill. kroner i 1972 og 214 mill. kroner i 1973.

⁵⁾ Eksklusive Kommunalbankenes låneopptak i utlandet på 211 mill. kroner i 1972 og 214 mill. kroner i 1973 (se fotnote 4). Oslo kommunes lån på 165 mill. kroner postert 29. desember 1971 er regnet under 1972.

⁶⁾ En har her benyttet budsjett-tallene slik de er gitt i Nasjonalbudsjettet 1974.

Tabell 22 a:

Merk: Publikum er i prinsippet definert som *andre* innenlandske sektorer enn staten, sosiale trygder og banker.

¹⁾ Omfatter den del av statens overskudd for lånetransaksjoner og statsbankenes inntektsoverskudd som gir innenlandsk likviditetsvirkning, trygdeforvaltningens inntektsoverskudd samt økning i inntektsoverskudd på skattekonti i banker og Postgiro. Fra anslaget over statens inntektsoverskudd har en, for å komme fram til den innenlandske likviditetsvirkning, korrigerert for statens netto renter og stonader til utlandet. Trygdeforvaltningens inntektsoverskudd er antatt å svare tilnærmet til fondsopplegg i folketrygden (inkl. ufordelte renteinntekter) og økning i Rikstrygdeverkets plasseringer i form av kontolån til statskassen og innskudd på Postgiro. Økning i folketrygdfondet som følge av innlemming av andre trygder er holdt utenfor.

²⁾ Omfatter publikums nettokjøp av stats- og statsbankobligasjoner (÷) folketrygdfondets nettokjøp av § 15-obligasjoner (+), statsbankenes utlånsøkning (+) og kreditt-tilførsel fra Norges Bank, Postgiro og Postsparebanken (+).

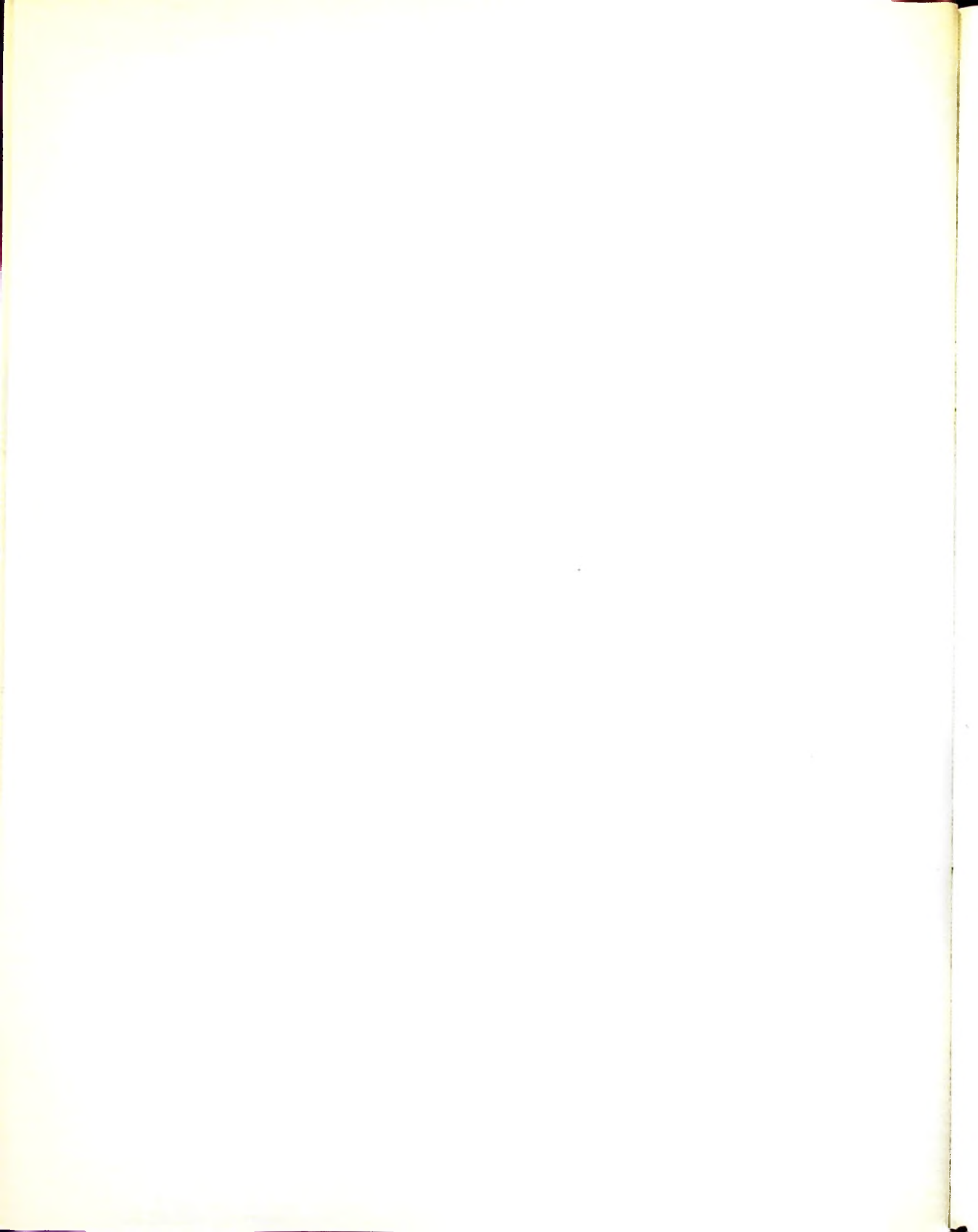
¹⁾ Omfatter bankenes nettokjøp av § 15-obligasjoner, økning i utlån og økning i ubenyttede kassekreditter og byggelån.

Tabell 22 b:

¹⁾ En har korrigerert bankstatistikkens tall ved at en under «Andre innenlandske innskott» på anfordring i Postgiro har trukket ut kommunekasserernes skattekonti, statens konto for merverdiavgift og Rikstrygdeverkets konto. Videre har en under «Andre innenlandske innskott» på tid i bankene trukket ut skattefrie bank sparing og Folketrygdfondets innskudd på termin.

Merk: Det er foretatt diverse justeringer av tallene i dette nummer.

Norges Bank Oslo

	<i>Postadresse</i>	<i>Telefon</i>	<i>Telex</i>
Hovedsetet	Postboks 336 Sentrum, Oslo 1	(02) 42 98 50	11369 nbank n
Valutaavdelingen	Postboks 735 Sentrum, Oslo 1	(02) 41 01 50	11375 nbfdp n

Norges Banks seddel- og myntproduksjon

Norges Banks Seddeltrykkeri	Nedre Slottsgt. 1 b, Oslo 1	(02) 42 70 80	
Den Kongelige Mynt	Postboks 53, 3601 Kongsberg	Kongsberg (034) 31486	

Norges Banks avdelinger

Arendal	Postboks 23, 4801 Arendal	(041) 21555	
Bergen	Postboks 699, 5001 Bergen	(05) 21 37 20	42155 nbber n
Bodo	Postboks 327, 8001 Bodo	(081) 21060	
Drammen	Postboks 86, 3001 Drammen	(02) 83 74 91	
Fredrikstad	Postboks 158, 1601 Fredrikstad	(031) 13264	
Gjøvik	Postboks 12, 2801 Gjøvik	(061) 72173	
Halden	Postboks 97, 1751 Halden	(031) 81140	
Hamar	Postboks 115, 2301 Hamar	(065) 23018	
Hammerfest	Postboks 55, 9601 Hammerfest	(084) 11344	
Haugesund	Postboks 233, 5501 Haugesund	(047) 21133	
Kristiansand S.	Postboks 204, 4601 Kristiansand S.	(042) 22114	
Kristiansund N.	Postboks 80, 6501 Kristiansund N.	(073) 72911	
Larvik	Postboks 140, 3251 Larvik	(034) 81300	
Lillehammer	Postboks 208, 2601 Lillehammer	(062) 50045	11834 nblil n
Skien	Postboks 87, 3701 Skien	(035) 25580	18107 nbsk n
Stavanger	Postboks 18, 4001 Stavanger	(045) 20000	33047 nbsta n
Tromsø	Postboks 475, 9001 Tromsø	(083) 81624	64141 nbtrm n
Trondheim	Postboks 564, 7001 Trondheim	(075) 28060	55056 nbtrh n
Vardo	Postboks 62, 9951 Vardo	(085) 87621	
Ålesund	Postboks 380, 6001 Ålesund	(071) 21710	

